

Gazan kaistan tilannekatsaus maaliskuussa 2022

Tietoa raportista

Tässä tilannekatsauksessa tarkastellaan Israelin miehittämiin palestiinalaisalueisiin kuuluvan Gazan kaistan tilannetta toukokuun ja joulukuun 2021 välisenä aikana. Tilannekatsauksessa keskitytään erityisesti siihen, miten Israelin ja Gazan kaistaa hallinnassaan pitävän aseellisen palestiinalaisjärjestö Hamasin välillä toukokuussa 2021 kärjistynyt konflikti on vaikuttanut Gazan kaistan turvallisuustilanteeseen. Lisäksi tilannekatsauksessa tarkastellaan toukokuun 2021 konfliktin ja Israelin vuodesta 2007 jatkaman Gazan saarron vaikutuksia Gazan väestön humanitaariseen tilanteeseen. Lopuksi tilannekatsauksessa käsitellään myös Hamasin ja sen Gazan kaistalla ylläpitämän hallinnon alueen siviiliväestöön kohdistamia oikeudenloukkauksia. Niin ikään Israelin valtion miehittämiin palestiinalaisalueisiin lukeutuvaa Länsirantaa ja Itä-Jerusalemia käsitellään omassa tilannekatsauksessaan¹.

Tilannekatsaus on laadittu noudattaen Euroopan unionin yhteisiä suuntaviivoja lähtömaatiedon tuottamisesta (2008). Se perustuu huolellisesti valittuihin lähteisiin, joista kaikki on listattu tilannekatsauksen lähdeluetteloon. Ilmeisiä ja kiistattomia tosiasioita lukuun ottamatta kaikki esitetty tieto on tarkastettu useammasta lähteestä, ellei muuta erikseen mainita. Tilannekatsauksessa esitetyt tiedot on hankittu, arvioitu ja käsitelty huolellisesti, vastausajan ollessa rajattu. Katsaus ei kuitenkaan pyri olemaan kaikenkattava, eikä sitä tule pitää yksinään minkään oleskeluluvan, pakolaisaseman tai turvapaikkahakemuksen perusteena. Vaikka jotain tapahtumaa, henkilöä tai organisaatiota ei olisi mainittu tilannekatsauksessa, se ei tarkoita, etteikö kyseistä tapahtumaa olisi tapahtunut tai kyseistä henkilöä tai organisaatiota olisi olemassa. Katsaus ei välttämättä edusta Maahanmuuttoviraston virallista kantaa, eikä se ole poliittinen kannanotto tai oikeudellinen arvio.

¹ Maahanmuuttovirasto/ maatietopalvelu 30.3.2022.

About the report

This report concentrates on the situation of the Gaza strip, one of the Israeli-occupied Palestinian territories, between May and December 2021. The report focuses especially on the effects of the escalation of hostilities in May 2021 between Israel and Hamas, the armed Palestinian faction in control of the Gaza strip, on the security situation in Gaza. In addition, the report discusses the effects of the May 2021 escalation and the closure of Gaza, imposed by Israel since 2007, on the humanitarian situation in Gaza. Lastly, the report focuses on the human rights violations committed by Hamas and the affiliated Gaza authorities against the civilian population of the strip. The situation of the West Bank and East Jerusalem, other Palestinian territories under Israeli occupation, is discussed in a separate report.

The report has been compiled in accordance with the common EU guidelines for processing country of origin information (2008). The report is based on carefully selected sources of information. All sources used are referenced. With the exception of obvious and indisputable facts, all information presented has been cross-checked from several sources unless stated otherwise. The information provided in the report has been obtained, evaluated and processed carefully within the limited time frame given. However, the report does not aim to be exhaustive, and it should not be considered conclusive as to the merit of any particular claim to a residence permit, refugee status or asylum. Even if a certain event, person or organization is not mentioned in the report, this does not mean that the event has not taken place or that the person or organization does not exist. The report does not necessarily reflect the opinion of the Finnish Immigration Service, and it is not a political statement or a judicial evaluation.

Gazan kaistan tilannekatsaus maaliskuussa 2022

1	Hallintasuhteet ja väestö	5
2	Turvallisuustilanne	6
2.1	Toukokuun 2021 konflikti	6
2.2	Konfliktia seuranneet levottomuudet	8
2.3	Uhriluvut	11
3	Humanitaarinen tilanne	13
3.1	Toukokuun 2021 konfliktin vaikutukset	13
3.1.1	Aineelliset vahingot ja sisäisesti siirtymään joutuneet (IDP)	13
3.1.2	Räjähdesaasteet (ERW)	15
3.2	Gazan saarto.....	15
4	Hamasin toteuttamat oikeudenloukkaukset	20
4.1	Mielivaltaiset pidätykset, kiduttaminen ja muu huono kohtelu	20
4.2	Mielipiteen, ilmaisun, lehdistön ja kokoontumisvapauden rajoittaminen	21
4.3	Hamasin viranomaisten ja oikeuslaitoksen toiminta	22
	Lähteet	23

Kartta: Gazan kaista
Lähde: Wikimedia Commons

1 Hallintasuhteet ja väestö

Gazan kaista on ollut vuodesta 2007 lähtien aseellisen palestiinalaisjärjestö Hamasin² hallinnassa.³ Amnesty Internationalin mukaan palestiinalaisjärjestö Fatahin⁴ johtama palestiinalaishallinto (eng. *Palestinian Authority*, PA) keskeytti toimintansa Gazan kaistalla Hamasin voitettua vuoden 2007 palestiinalaishallinnon parlamenttivaalit, minkä jälkeen Hamas on luonut Gazan kaistan alueelle oman hallinnon ja tämän yhteydessä toimivan turvallisuuskoneiston⁵, joka vastaa Gazan turvallisuudesta ja poliisitoimesta.⁶ Israel asetti Gazan kaistan saartoon Hamasin vuonna 2007 tapahtuneen valtaannousun jälkeen,⁷ mikä estää ihmisten ja hyödykkeiden ilma tai meriteitse tapahtuvan liikkumisen⁸ kaistan alueelle ja rajoittaa tiukasti Gazan palestiinalaisten mahdollisuuksia kaistan ilmatilan ja merialueiden hyödyntämiseen⁹.

Ihmisoikeusjärjestö Human Rights Watchin 27.4.2021 julkaiseman laajan raportin mukaan Israelin viranomaiset ovat säilyttäneet keskeisillä tavoilla ylivaltansa Gazan kaistaan ja sen asukkaisiin.¹⁰ Myös ihmisoikeusjärjestö Amnesty Internationalin helmikuun 2022 alussa julkaiseman raportin mukaan Israel on ulottanut tosiasiallisen hallintansa myös Gazan kaistan alueelle ylläpitämällä vuodesta 2007 alueen laitonta maa-, ilma- ja merisaartoa, ja harjoittamalla virallista politiikkaa, jossa Gazan kaista ja Länsiranta on erotettu toisistaan.¹¹ Saarron puitteissa Israel hallitsee Gazan kaistan eteläistä, Egyptin vastaista rajaa lukuun ottamatta alueen maa- ja merirajoja ja ilmatilaa,¹² ja kontrolloi ihmisten ja hyödykkeiden liikkumista Gazan kaistalle ja sieltä pois.¹³ Amnesty Internationalin mukaan Israel jatkaa Gazan kaistan miehittämistä kontrolloimalla kaistalla elävän palestiinalaisväestön elämää ja palestiinalaisten käytössä olevia luonnonvaroja.¹⁴ Israel kontrolloi Palestiinan väestörekisteriä

² Hamas (arab. حماس) on lyhenne järjestön "Islamilaista vastarintaliikettä" tarkoittavasta nimestä *Harakat al-muqawamat al-islamiyya* (حركة المقاومة الإسلامية). Hamas on luokiteltu terroristijärjestöksi mm. [Euroopan unionin](#) (EU) ja [Yhdysvaltojen](#) toimesta.

³ Amnesty International 1.2.2022, s. 42; Freedom House 2021 [osio B1]; Human Rights Watch 27.4.2021, s. 25

⁴ Fatah (arab. فتح) on käänteinen lyhenne järjestön "Palestiinan kansallisen vapautuksen liikettä" tarkoittavasta nimestä *Harakat al-tahrir al-watani al-filastini* (حركة التحرير الوطني الفلسطيني).

⁵ Yhdysvaltain ulkoministeriön (USDoS) tietojen perusteella Hamasin Gazassa toimiva turvallisuuskoneisto jakautuu Gazan kansallisesta turvallisesta ja sisäisestä turvallisuudesta vastaaviin yksiköihin, ja järjestöllä on mm. Gazan sisäisestä turvallisuudesta vastaava tiedustelu- ja turvallisuuspalvelu. Lisäksi Hamasilla on laaja aseellinen siipi, Izz al-Din al-Qassam -prikaatit (Arab. كتائب الشهيد عز الدين القسام, *Kata'ib al-Shahid 'Izz ad-Din al-Qassam*; koko nimi suom. "Marttyyri Izz al-Din al-Qassamin prikaatit"; myös lyh. "Qassam-prikaatit"). USDoS 2021, s. 1–2

⁶ Amnesty International 1.2.2022, s. 80.

⁷ Amnesty International 1.2.2022, s. 80; B'Tselem 2021, s. 2; Human Rights Watch 27.4.2021, s. 172.

⁸ Amnesty International 1.2.2022, s. 80. Jo 15 vuotta jatkuneen saarron vaikutuksia Gazan kaistan palestiinalaisväestön elämään tarkastellaan yksityiskohtaisesti esimerkiksi lähteissä The Euro-Mediterranean Human Rights Monitor 1/2021 ja Gisha 1.9.2021.

⁹ Human Rights Watch 27.4.2021, s. 172–173.

¹⁰ Human Rights Watch 27.4.2021, s. 128.

¹¹ Amnesty International 1.2.2022, s. 16, 80.

¹² Amnesty International 1.2.2022, s. 16; Human Rights Watch 27.4.2021, s. 128. Human Rights Watch myös huomauttaa Israelin estäneen lentokentän tai sataman rakentamisen Gazan kaistan alueelle.

¹³ Human Rights Watch 27.4.2021, s. 128.

¹⁴ Amnesty International 1.2.2022, s. 16, 80.

ja sitä kautta myös palestiinalaisten laillista oleskeluoikeutta Gazan kaistalla ja pääsyä henkilöllisyysasiakirjoihin.¹⁵

Myös Hamasin Gazassa valtaa pitävät turvallisuusjoukot ovat syyllistyneet lukuisiin ihmisoikeusloukkauksiin,¹⁶ kuten Gazan kaistalla elävien palestiinalaisten mielivaltaisiin kiinniottoihin ja laittomiin pidätyksiin¹⁷ sekä pidättämiensä henkilöiden kiduttamiseen ja muuhun huonoon kohteluun¹⁸ (tarkemmin, ks. luku 4.1). Yhdysvaltojen ulkoministeriön (USDoS) mukaan Hamas on käyttänyt aseellisen siipensä muodostavia Izz al-Din al-Qassam -prikaateja järjestöön kohdistuvan arvostelun vaientamiseen.¹⁹ Lisäksi Gazan kaistalla toimii Yhdysvaltain ulkoministeriön mukaan useita aseellisia järjestöjä, kuten Palestiinan islamilainen jihad (PIJ)²⁰, joilla on pääsy raskaaseen aseistukseen, ja jotka eivät aina noudata Hamasin antamia määräyksiä^{21,22} Yhdysvaltalaisen tutkimuslaitos Freedom Housen mukaan Israelin armeija sekä Hamasiin ja PIJ:hin yhdistetyt aseelliset ryhmät käyttävät suhteettoman suurta valtaa Gazan kaistan palestiinalaisiin, minkä seurauksena Gazan asukkailla ei ole käytännössä kykyä vaikuttaa siihen tapaan, jolla näitä hallitaan.²³

Palestiinalaishallinnon tilastoviranomaisen (PCBS) mukaan Gazan kaistan väkiluku oli vuoden 2020 lopulla 2 077 357.²⁴ Vuoden 2021 puolivälissä Gazan kaistan väkiluvuksi arvioitiin 2 106 745.²⁵ YK:n palestiinalaispakolaisten avustusjärjestön (UNRWA) toukokuussa 2021 päivitettyjen tilastojen mukaan Gazan kaistalla elää 1 476 706 UNRWA:n rekisteröimää palestiinalaispakolaista,²⁶ jotka muodostavat noin 70% Gazan kaistan väestöstä.

2 Turvallisuustilanne

2.1 Toukokuun 2021 konflikti

YK:n erityiskomitean 29.9.2021 julkaiseman raportin mukaan Gazan kaistan (ja muiden miehitettyjen palestiinalaisalueiden) tilanteeseen vaikutti vuonna 2021 erityisesti Israelin ja Gazan kaistaa hallitsevan Hamasin ja tämän liittolaisten välillä 10.–21.5.2021 eskaloitunut aseellinen konflikti.²⁷

Konflikti Israelin ja Gazan kaistaa hallitsevan aseellisen palestiinalaisjärjestö Hamasin ja tämän liittolaisten välillä eskaloitui 10.–21.5.2021 aseellisiksi yhteenotoiksi, joiden aikana Hamas ja tämän liittolaiset ampuivat Israeliin yli 4 300 rakettia ja Israelin asevoimat vastasivat kohdistamalla Gazan kaistalle ilmaiskuja ja tykistöpommituksia.²⁸ Israelin armeija ilmoitti kohdistaneensa ilma- ja maaiskunsia arviolta 1 500:een Gazan kaistalla sijaitsevaan

¹⁵ Human Rights Watch 27.4.2021, s. 128.

¹⁶ USDoS 2021, s. 1–2.

¹⁷ ICHR 2021, s. 30; PCHR 2021, s. 20–21.

¹⁸ ICHR 2021, s. 27; PCHR 2021, s. 88–89.

¹⁹ USDoS 2021, s. 1–2.

²⁰ Arab. *Harakat al-Jihad al-Islami fi Filastin*, حركة الجهاد الإسلامي في فلسطين.

²¹ Yhdysvaltain ulkoministeriön vuotta 2020 käsittelevän raportin mukaan PIJ:n taistelijat ovat esimerkiksi siepanneet Gazan kaistalla lukuisia järjestöä arvostelleita henkilöitä. USDoS 2021, s. 16.

²² USDoS 2021, s. 3–4.

²³ Freedom House 2021 [osio B3].

²⁴ PCBS 12/2020, s. 40.

²⁵ PCBS [päiväamätön].

²⁶ UNRWA [päiväamätön].

²⁷ UNGA 29.9.2021, s. 4.

²⁸ International Crisis Group/ USMEP 10.8.2021, s. 1.

kohteeseen.²⁹ Eskalaatio kytkeytyi Itä-Jerusalem Sheikh Jarrah'n kaupunginosassa ja Al-Aqsan moskeija-alueella Israelin turvallisuusjoukkojen ja palestiinalaisten mielenosoittajien välillä huhtikuun ja toukokuun 2021 aikana lisääntyneisiin yhteenottoihin.³⁰ International Crisis Groupin mukaan Hamas esitti Israelille 10.5.2021 uhkavaatimuksen, jossa se vaati Israelin joukkoja vetäytymään Al-Aqsan moskeija-alueelta ja Sheikh Jarrah'n kaupunginosasta saman päivän iltaan mennessä. Uhkavaatimuksessa asetetun määräajan umpeuduttua Hamas ampui Gazan kaistalta Jerusalemiin seitsemän rakettia, ja Israel vastasi sarjalla ilmaiskuja ja panssarivaunujen toteuttamia maaiskuja, joita tehtiin Gazan kaistan eri osissa Hamasin sotilas- ja hallintokohteisiin.³¹

YK:n palestiinalaisalueiden erityiskomitean 29.9.2021 julkaiseman raportin mukaan Israel vastasi toukokuun 2021 konfliktin aikana Hamasin ja muiden palestiinalaisjärjestöjen rakettituleen kohdistamalla Gazan kaistan alueelle kiivaassa tahdissa ilmaiskuja ja pommittamalla aluetta maalta ja mereltä.³² Human Rights Watchin mukaan järjestö dokumentoi Gazan toukokuun 2021 konfliktin aikana sodan lakeihin liittyviä vakavia loukkauksia ja ilmeisiä sotarikoksia. Israel toteutti konfliktin aikana iskuja, jotka surmasivat lukuisia siviilejä ja tuhosivat Gazassa neljä asuntoja ja toimistoja sisältävää kerrostaloa ilman, että iskut olisivat kohdistuneet lähelle selkeää sotilaskohdetta, ja Hamas ja muut palestiinalaisjärjestöt ampuivat raketteja summittaisesti Israeliin.³³ International Crisis Groupin 10.8.2021 julkaisemassa raportissa huomioidaan erityisesti Israelin 16.5.2021 tekemät ilmaiskut, jotka tuhosivat Gazan kaupungissa kolme kerrostaloa ja surmasivat ainakin 42 ihmistä. Kuolonuhrien joukossa oli kaksi Gazan terveydenhuoltojärjestelmän näkökulmasta keskeistä henkilöä, Gazan johtava neurologi Mouin Ahmad al-Aloul ja Gazan Al-Shifan sairaalan koronaviruksen vastaisen toimintaryhmän varajohtaja Ayman Abu al-Ouf.³⁴

YK:n erityiskomitean kuulemat tahot kuvasivat kokonaisten perheiden tulleen surmatuiksi Israelin iskujen seurauksena ilman, että iskut olisivat kohdistuneet lähelle selkeää sotilaskohdetta.³⁵ Erityiskomitea viittaa Human Rights Watchin katsaukseen, jota varten järjestö oli tutkinut kolme Israelin ilmaiskua, joiden kohteiden läheisyydessä ei sijainnut ilmeisiä sotilaskohteita. Iskuissa sai surmansa yhteensä 62 palestiinalaissiviiliä. Iskuista ensimmäinen tapahtui 10.5.2021 Beit Hanounin kaupungin lähellä, jossa Israelin risteilyohjus osui lähelle neljää Al-Masrin perheen omistamaa taloa ja surmasi kahdeksan siviiliä, joista kuusi lapsia. 15.5.2021 kauko-ohjattava pommi tuhosi kolmikerroksisen rakennuksen Al-Shatin pakolaisleirillä ja surmasi 10 siviiliä, joiden joukossa kahdeksan lasta. 16.5.2021 Israelin ilmaiskujen sarja kohdistui Gazan kaupungin Al-Wahda-kadulle, minkä seurauksena kolme kerrostaloa romahti ja yhteensä 44 siviiliä sai surmansa. Israelin armeija esitti kohdistaneensa iskut aseellisten järjestöjen käyttämiin tunneleihin ja maanalaiseen komentokeskukseen, mutta ei antanut muita tietoja väitteensä tueksi.³⁶

YK:n erityiskomitea esitti myös vakavan huolensa Israelin armeijan joukkojen toukokuussa 2021 Gazan kaistalla tekemistä iskuista, jotka kohdistuivat umpimähkäisesti julkiseen ja yksityiseen omaisuuteen kuten liikeyrityksiin, teollisiin ja kaupallisiin tahoihin, kouluihin, moskeijoihin, pankkeihin, viljelysmaihin ja tiedotusvälineisiin. Palestiinalaislähteiden mukaan Israel pommitti kymmeniä siviilikohteita, kuten asuntoja, toimistoja, hallinnon rakennuksia, liikeyrityksiä ja kerrostaloja, joissa oli asuntoja, toimistoja ja mediaorganisaatioiden toimituksia.³⁷ Esimerkiksi 15.5.2021 Israelin ilmaiskut tuhosivat Gazan kaupungissa Al-Jalaa-rakennuksen, jossa toimivat

²⁹ Human Rights Watch 2022, s. 353.

³⁰ Ks. Maahanmuuttovirasto 30.3.2022, s. 16–18.

³¹ International Crisis Group/ USMEP 10.8.2021, s. 6.

³² UNGA 29.9.2021, s. 5.

³³ Human Rights Watch 2022, s. 353.

³⁴ International Crisis Group/ USMEP 10.8.2021, s. 7.

³⁵ UNGA 29.9.2021, s. 5.

³⁶ Human Rights Watch 27.7.2021.

³⁷ UNGA 29.9.2021, s. 5.

mm. Associated Pressin ja Al Jazeeraan toimitukset.³⁸ Lisäksi erityiskomitea esitti vakavan huolensa Gazan sähkö-, televiestintä-, terveydenhuolto- ja vesi-infrastruktuurin kokemista vahingoista. Erityiskomitean mukaan Israelin armeijan toiminnalleen antamat rajalliset selitykset osoittivat, että armeija ei ottanut asianmukaisella tavalla huomioon konfliktin eskaloitumista edeltäneen humanitaarisen kriisin vaikutuksia Gazan siviiliväestöön tai sitä, että väkivaltaisuuksien kohteiksi joutuneet alueet olivat tiiviisti asutettuja.³⁹

Israel ja Hamas solmivat vähän keskiyön jälkeen 21.5.2021 tulitauon, joka päätti 10.5.2021 eskaloituneen konfliktin.⁴⁰ International Crisis Groupin 10.8.2021 julkaisemassa raportissa Hamasin arvioidaan yllättäneen Israelin toukokuun 2021 konfliktin yhteydessä sotilaallisella kyvykkyydellään. Samalla Hamasin katsotaan onnistuneen pyrkimyksissään toimia Gazan kaistan asukkaiden asemesta kaikkien palestiinalaisten edustajana.⁴¹ Samanaikaisesti Hamasin sotilaallisen ja hallinnollisen kyvykkyyden ja Gazan siviili-infrastruktuurin katsotaan kuitenkin kärsineen konfliktissa merkittävää vahinkoa, ja Hamasin arvioidaan kohtaavan tulevaisuudessa entistä suurempia haasteita, jotka liittyvät Gazan kaistan hallinnoimiseen ja palveluiden tuottamiseen (tarkemmin Gazan peruspalveluista, ks. luvut 3.1.1 ja 3.2.1 alla).⁴²

2.2 Konfliktia seuranneet levottomuudet

YK:n humanitaaristen asioiden koordinoitintoimisto (OCHA) raportoi kesäkuun 2021 alkupuolella Israelin armeijan joukkojen ampuneen ainakin yhdeksässä eri tapauksessa varoituslaukauksia lähellä Israelin Gazan kaistan ympärille rakentamaa turva-aitaa (*perimeter fence*) ja Gazan rannikkoalueilla, millä pyrittiin raportoidusti Gazan kaistalle pääsyä ja sieltä poistumista koskevien rajoitusten ylläpitämiseen. Israelin ja Hamasin (ja tämän liittolaisten) välisen tulitauon raportointiin kuitenkin pitäneen.⁴³ OCHA:n 18.6.2021 julkaiseman katsauksen mukaan levottomuudet Gazan kaistalla puhkesivat uudelleen 15.6.2021, jolloin palestiinalaiset järjestivät mielenosoituksia Gazan kaistaa ympäröivän turva-aidan läheisyydessä ja lähettivät Israelin puolelle ns. polttoilmapalloja (*incendiary balloons*)⁴⁴. OCHA:n mukaan kolme palestiinalaista loukkaantui mielenosoitusten yhteydessä ja eri puolilla Israelia raportointiin kymmeniä tulipaloja. Israelin ilmavoimat tekivät 15.6.2021 yöllisiä ilmaiskuja Gazan kaistalle. Ilmaiskut olivat Israelin ensimmäisiä Israelin ja Hamasin välisen tulitauon voimaan astumisen (21.5.2021) jälkeen. Israelin ilmaiskujen raportoidaan kohdistuneen sotilaskohteisiin, eikä niihin liittyen raportoitu haavoittumisista tai vahingoista. Polttoilmapallojen lähettäminen Gazasta jatkui myös seuraavina päivinä, ja Israel teki 17.6.2021 yöllä Gazan kaistalle uusia, laajamittaisempia ilmaiskuja.⁴⁵ OCHA:n 25.6.2021 julkaiseman katsauksen mukaan Gazan kaistan palestiinalaiset olivat keskeyttäneet 20.6.2021 jälkeen lähes täysin polttoilmapallojen lähettämisen Israelin alueelle ja turva-aidan läheisyydessä järjestetyt yölliset mielenosoitukset, ja Gazan tulitauko oli pääosin pitänyt.⁴⁶

OCHA:n mukaan Gazan tulitauko piti pääosin myös heinäkuun 2021 alkupuolella, joskin tilanne oli jännitteinen ja Gazan kaistan alueella raportointiin satunnaisia turvallisuusvälikohtauksia,

³⁸ Al Jazeera 15.5.2021; Reuters 15.5.2021.

³⁹ UNGA 29.9.2021, s. 5.

⁴⁰ AP/ Federman & Akram 21.5.2021; BBC 21.5.2021; International Crisis Group/ USMEP 10.8.2021, s. 14.

⁴¹ Tarkemmin, ks. International Crisis Group/ USMEP 10.8.2021, s. 14–17.

⁴² International Crisis Group/ USMEP 10.8.2021, s. 37.

⁴³ OCHA 18.6.2021b.

⁴⁴ Ilmaa kevyemmällä kaasulla täytettyjä ilmapalloja, jotka kuljettavat mukanaan palavaa ja/tai räjähtävää ainetta.

⁴⁵ OCHA 18.6.2021a.

⁴⁶ OCHA 25.6.2021.

joissa palestiinalaiset lähettivät Israelin puolelle polttoilmapalloja ja Israelin ilmavoimat iskivät Gazan kaistalla sijaitseviin kohteisiin.⁴⁷ OCHA:n 16.7.2021 julkaiseman, palestiinalaissivilleihin liittyviä turvallisuusvälikohtauksia tarkastelevan raportin mukaan Israelin ilmavoimat toteuttivat Gazan kaistalla 29.6.–12.7.2021 välisenä aikana neljä ilmaiskua, joiden raportoidaan kohdistuneen sotilaskohteisiin. Kaksi ihmistä haavoittui, koteja vahingoittui ja myös Gazan kaistalla sijaitseva tehdas koki vahinkoa ilmaiskujen seurauksena.⁴⁸ OCHA:n 30.7.2021 julkaiseman katsauksen mukaan yksi palestiinalainen kuoli ja 14 muuta haavoittui 22.7.2021 Gazan kaupungissa tapahtuneessa räjähdyksessä, jossa kolmekerroksinen talo romahti ja useat rakennukset ja liikehuoneistot kärsivät vahinkoa. Jotkut OCHA:n lähteet esittivät räjähdysten olleen lähtöisin rakennukseen varastoiduista räjähteistä. Gazan aseelliset palestiinalaisjärjestöt lähettivät 25.7.2021 Israelin puolelle polttoilmapalloja, ja Israel vastasi kohdistamalla Gazan kaistalla sijaitseviin aseellisten järjestöjen tukikohtiin ilmaiskuja. Israelin median mukaan Gazan aseelliset palestiinalaisjärjestöt ampuivat konekivääreillä Israelin ilmavoimien hävittäjiä ja vahingoittivat samalla eteläisessä Israelissa sijaitsevaa kohdetta.⁴⁹ Israel vastasi levottomuuksiin kaventamalla Gazan rannikon eteläosien kalastusalueetta 12 merimailista⁵⁰ kuuteen merimailiin, minkä raportoidaan vaikuttaneen jopa 50 000 kalastuselinkeinosta riippuvaisen palestiinalaisen elämään.⁵¹

OCHA:n mukaan jännitteet Gazan kaistan aseellisten palestiinalaisjärjestöjen ja Israelin välillä lisääntyivät elokuun 2021 aikana. Aseellisten järjestöjen kerrotaan lähettäneen 6.8.2021 polttoilmapalloja Israeliin, ja Israelin ilmavoimien raportoidaan vastanneen 7.8.2021 Gazan kaistan sotilaskohteisiin kohdistuneilla ilmaiskulla.⁵² Aseelliset palestiinalaisjärjestöt ampuivat 16.8.2021 Gazasta kaksi rakettia eteläiseen Israeliin. OCHA:n mukaan kyseessä oli ensimmäinen raketti-isku sitten toukokuun 2021 lopun. Myös polttoilmapallojen lähettämisen raportointiin lisääntyneen (elokuun 2021 jälkipuoliskolla). Gazaan asukkaita kannustettiin 21.8.2021 mielenosoitukseen Israelin raja-aidan lähellä.⁵³ Satojen ihmisten kerrotaan osallistuneen raja-aidan lähellä järjestettyyn joukkomielenosoitukseen, jossa Israelin armeijan joukkoja heiteltiin kivillä ja muilla esineillä, ja joukot vastasivat ampumalla palestiinalaisia kovilla panoksilla ja kyynelkaasukanistereilla. Gazan terveysministeriön mukaan 21.8.2021 välikohtauksissa loukkaantui 53 palestiinalaista, joista 25 oli lapsia. Loukkaantuneista 46 sai vammoja Israelin joukkojen käyttämien kovien panosten seurauksena.⁵⁴ Gazan kaistan palestiinalaiset järjestivät 23.8.2021 uuden joukkomielenosoituksen ja käynnistivät samalla jokaiset mielenosoitukset raja-aidan lähellä. OCHA:n mukaan 21.8.2021 käynnistyneissä mielenosoituksissa oli saanut surmansa kaksi palestiinalaista (mies ja 12-vuotias lapsi), joista molemmat Israelin joukkojen tulituksen seurauksena. Lisäksi israelilainen sotilas menehtyi palestiinalaismielenosoittajien ammuttua tätä kuolettavasti.⁵⁵ Israelin ilmavoimat vastasivat mielenosoitukseen kohdistamalla ilmaiskuja aseellisten palestiinalaisjärjestöjen Gazan kaistalla sijaitseviin kohteisiin. Ilmaiskusta ei raportoitu koituneen uhreja.⁵⁶

⁴⁷ OCHA 8.7.2021.

⁴⁸ OCHA 16.7.2021.

⁴⁹ OCHA 30.7.2021b.

⁵⁰ OCHA huomauttaa, että Gazan rannikon eteläosien kalastusalueetta oli laajennettu yhdeksästä merimailista 12 merimailiin 12.7.2021. Rannikon pohjoisosien kalastusalueen leveys on pysynyt kuudessa merimailissa.

⁵¹ OCHA 30.7.2021a.

⁵² OCHA 13.8.2021.

⁵³ OCHA 3.9.2021.

⁵⁴ OCHA 27.8.2021.

⁵⁵ OCHA 3.9.2021.

⁵⁶ OCHA 27.8.2021.

OCHA:n palestiinalaissiviileihin liittyviä turvallisuusvälikohtauksia tarkastelujaksolla 24.8.–6.9.2021 käsittelevän raportin mukaan palestiinalaismielenosoittajat laukaisivat ko. ajanjaksolla järjestettyjen mielenosoitusten aikana useammassa eri yhteydessä räjähteitä tai ilotulitusraketteja ja heittelivät raja-aitaa kohti kiviä ja muita esineitä. Israelin joukot vastasivat ampumalla mielenosoittajia kovilla panoksilla, kumiluodeilla ja kyynelkaasukanistereilla.⁵⁷ OCHA:n syyskuuta 2021 käsittelevän katsauksen mukaan Gazan kaistan ja Israelin välisen raja-aidan läheisyydessä järjestetyt mielenosoitukset keskeytettiin 2.9.2021, ja Israelin ja Hamasin välillä toukokuussa 2021 solmittu tulitauko oli pääosin pitänyt. OCHA:n mukaan 21.8.2021 käynnistyneissä mielenosoituksissa sai surmansa yhteensä kolme palestiinalaista, minkä lisäksi yli 130 haavoittui. Aseelliset palestiinalaisjärjestöt ampuivat 10.–13.9.2021 Gazasta neljä rakettia eteläiseen Israeliin. Raketit onnistuttiin torjumaan, mutta ne johtivat Israelissa lieviin haavoittumisiin⁵⁸. Israelin armeija vastasi kohdistamalla iskuja Gazan kaistalla sijaitseviin aseellisten järjestöjen kohteisiin ja avoimille peltoalueille, minkä seurauksena talojen, maatilan ja aseellisten järjestöjen asemien raportoidaan kärsineen vahinkoa. Palestiinalaiset aseelliset järjestöt jatkoivat polttoilmapallojen lähettämistä. Israelin joukot ampuivat 30.9.2021 kuoliaksi palestiinalaismiehen Deir al-Balahin alueella. Miehen raportoidaan olleen metsästävässä lintuja Gazan ja Israelin välisen raja-aidan läheisyydessä.⁵⁹ Kyseessä on viimeinen OCHA:n vuonna 2021 Gazan kaistalla raportoimissa turvallisuusvälikohtauksissa koituneista kuolonuhreista.⁶⁰

Lokakuun ja marraskuun 2021 aikana OCHA ei raportoi Gazan kaistalta Israeliin tehdyistä raketti- tai polttoilmapalloiskuista tai Israelin ilmavoimien Gazan kaistalle tekemistä ilmaiskusta.⁶¹ 6.12.2021 Israelin uutisoitiin saaneen valmiiksi "rautamuuriksi" ("iron wall") kutsutun uuden, 65 kilometriä pitkän ja vahvistetun raja-aidan.⁶² Uusi raja-aita ulottuu myös maan alle ja se on varustettu sensoreilla, joiden on määrä estää Gazan kaistan palestiinalaisjärjestöjen pyrkimykset muurin alittamiseen tunneleiden avulla. Uudistus piti sisällään myös raja-aidan olemassa oleviin rakenteisiin, tutkajärjestelmiin ja valvontakeskuksiin tehtyjä parannuksia.⁶³ OCHA:n siviileihin liittyviä turvallisuusvälikohtauksia käsittelevien raporttien perusteella jännitteet Israelin armeijan joukkojen ja Gazan kaistan palestiinalaisten välillä lisääntyivät joulukuun 2021 lopulla. Palestiinalaisen aseellisen järjestön jäsen ampui ja haavoitti 29.12.2021 Israelin puolella raja-aitaa työskennellyttä israelilaismiestä. Israelin armeijan panssarivaunut vastasivat tekoon tulittamalla Gazaa, minkä seurauksena neljä palestiinalaista maanviljelijää (joukossa yksi lapsi) haavoittui. Lisäksi Gazan kaistan aseelliset palestiinalaisjärjestöt tekivät tarkastelujakson 21.12.2021–10.1.2022 aikana⁶⁴ myös yhden raketti-iskun ja Israel vastasi aseellisten järjestöjen kohteisiin ja peltoaukealle kohdistuneilla ilmaiskulla. Israelin armeijan

⁵⁷ OCHA 9.9.2021.

⁵⁸ OCHA:n tarkastelujaksolla 7.–20.9.2021 siviileihin liittyviä turvallisuusvälikohtauksia käsittelevän raportin mukaan neljä israelilaista, joiden joukossa yksi lapsi, haavoittui raketti-iskujen seurauksena. OCHA 24.9.2021.

⁵⁹ OCHA 14.10.2021.

⁶⁰ OCHA 8.10.2021.

⁶¹ Ks. OCHA 8.10.2021; OCHA 22.10.2021; OCHA 7.11.2021; OCHA 19.11.2021; OCHA 14.12.2021.

⁶² Deutsche Welle 7.12.2021; Middle East Eye/ Popoviciu & Masarwa 11.12.2021.

⁶³ Deutsche Welle 7.12.2021.

⁶⁴ Uutisoinnin perusteella OCHA:n raportissa mainittu palestiinalaisjärjestöjen raketti-isku ja sitä seuranneet Israelin ilmaiskut tapahtuivat 1.1. ja 2.1.2022. Ks. Al Jazeera 2.1.2022; The Washington Post/ Hendrix 2.1.2022.

joukot ampuivat myös 66 eri yhteydessä varoituslaukauksia Gazan kaistan raja-aidan läheisyydessä, joskaan välikohtauksissa ei raportoitu haavoittuneita.⁶⁵

2.3 Uhriluvut

OCHA:n tietojen mukaan Israelin turvallisuusjoukot surmasivat Gazan kaistan alueella vuonna 2021 yhteensä 264⁶⁶ ja haavoittivat yhteensä 2 367 palestiinalaista. Kuolonuhreista 224 sai surmansa ilmapommituksissa tai ilmaiskussa (*air-launched explosive weapons*), 23 surmattiin maapommituksissa (*surface-launched explosive weapons*), kuusi ammuttiin kovilla panoksilla (*live ammunition*) ja 11 tapauksessa surmaamisessa käytetyksi aseistukseksi määritellään "jokin muu" (*other*).⁶⁷ Haavoittuneista 1 630 sai vammoja ilmapommitusten ja viisi maapommitusten seurauksena. 89 haavoittui kovien panosten käytön ja seitsemän kumiluotien seurauksena. Haavoittuneista 12 sai vammoja kyynelkaasukanisterista, minkä lisäksi 14 sai oireita/vammoja kyynelkaasun hengittämisestä. 610 tapauksessa OCHA on merkinnyt vamman aiheuttamisessa käytetyksi aseistukseksi "jonkin muun".⁶⁸ Uhriluvut jakautuvat eri kuukausille oheisen taulukon mukaisesti.

Taulukko 1. Palestiinalaistautaiset kuolonuhrit ja haavoittuneet Gazan kaistalla vuonna 2021

Vuosi 2021	Kuolleet ⁶⁹	Haavoittuneet ⁷⁰
Tammikuu	-	2
Helmikuu	-	-
Maaliskuu	-	2
Huhtikuu	-	1
Toukokuu	256 ⁷¹	2 218 ⁷²
Kesäkuu	4 ⁷³	4

⁶⁵ OCHA 15.1.2022.

⁶⁶ OCHA:n 15.1.2022 julkaisemassa raportissa Gazan kaistalla vuonna 2021 surmansa saaneiden palestiinalaisten määräksi mainitaan 263. OCHA 15.1.2022.

⁶⁷ OCHA [päiväämätön]. *Data on casualties – Palestinian fatalities* ["Date of incident": "1.1.2021 – 31.12.2021"; "Area": "Gaza Strip"].

⁶⁸ OCHA [päiväämätön]. *Data on casualties – Palestinian injuries* ["Date of incident": "1.1.2021 – 31.12.2021"; "Area": "Gaza Strip"].

⁶⁹ OCHA [päiväämätön]. *Data on fatalities – Palestinian injuries* ["Date of incident": "1.1.2021 – 31.1.2021"/ .../ "1.12.2021 – 31.12.2021"; "Area": "Gaza Strip"].

⁷⁰ OCHA [päiväämätön]. *Data on casualties – Palestinian injuries* ["Date of incident": "1.1.2021 – 31.1.2021"/ .../ "1.12.2021 – 31.12.2021"; "Area": "Gaza Strip"].

⁷¹ OCHA:n mukaan toukokuun 2021 kuolonuhreista 221 sai surmansa ilmapommituksissa, 23 maapommituksissa ja kaksi ammuttiin käyttäen kovia panoksia (*live ammo*), minkä lisäksi 10 tapauksessa käytetty aseistus määritellään "joksikin muuksi".

⁷² OCHA:n mukaan toukokuussa 2021 haavoittuneista 1 1628 sai vammoja ilmaiskussa, 10 kovista panoksista ja kuusi kyynelkaasun hengittämisestä, minkä lisäksi 574 vahingoittui "jonkin muun" aseistuksen käytön seurauksena.

⁷³ OCHA:n mukaan kesäkuun 2021 kuolonuhreista kolme sai surmansa ilmaiskun tai ilmapommitusten seurauksena minkä lisäksi yhden uhrin kohdalla käytetyksi aseistukseksi määritellään "jokin muu".

Heinäkuu	-	2
Elokuu	-	1097 ⁷⁴
Syyskuu	2	25 ⁷⁵
Lokakuu	-	-
Marraskuu	-	-
Joulukuu	-	4

Vuoden 2021 uhriluvut ovat huomattavasti korkeampia kuin vuonna 2020, jolloin Israelin joukot surmasivat Gazassa kuusi ja haavoittivat 56⁷⁶ palestiinalaista.⁷⁷

YK:n ihmisoikeusvaltuutetun toimiston (OHCHR) kokoamien tietojen mukaan Gazan kaistalla 10–21.5.2021 eskaloituneen konfliktin seurauksena sai surmansa 261 ja haavoittui yli 2 200 palestiinalaista. Kuolonuhreista 67 ja haavoittuneista 685 oli lapsia. Kuolonuhreista 130 oli siviilejä ja 64 aseellisten järjestöjen jäseniä. 67 tapauksessa uhrin taustaa ei olla kyetty varmistamaan.⁷⁸ Human Rights Watchin mukaan Hamasin ja muiden aseellisten palestiinalaisjärjestöjen toukokuussa 2021 eskaloituneen konfliktin aikana ampumat raketit ja kranaatinheitintuli olisivat surmanneet Gazan kaistalla ainakin seitsemän palestiinalaista.⁷⁹

Hamasin ja muiden palestiinalaisjärjestöjen Israelin maaperälle ampumat raketit ja kranaatit surmasivat 13 ja haavoittivat 710 henkilöä.⁸⁰ Israelin maaperällä surmansa saaneista 12 oli siviilejä,⁸¹ minkä lisäksi yksi Israelin sotilas sai surmansa raketti-iskujen seurauksena.⁸² OHCHR:n mukaan kuolonuhrien joukossa oli kaksi lasta.⁸³

Vuoden 2022 tammikuussa OCHA ei tilastoinut Gazan kaistalla yhtään palestiinalaista kuolonuhria⁸⁴, ja haavoittuneita tilastoitiin vain yksi⁸⁵.

⁷⁴ OCHA:n mukaan elokuussa 2021 haavoittuneista palestiinalaisista 62 sai vammoja koviin panosten käytön, kaksi kumiluotien, yhdeksän kyynelkaasukanistereiden ja kahdeksan kyynelkaasun hengittämisen seurauksena, minkä lisäksi 28 tapauksessa käytetyksi aseistukseksi määritellään "jokin muu".

⁷⁵ OCHA:n mukaan syyskuussa 2021 haavoittuneista palestiinalaisista 12 sai vammoja koviin panosten käytön, kaksi kumiluotien, kolme kyynelkaasukanistereiden ja yhdeksän "jonkin muun" aseistuksen käytön seurauksena.

⁷⁶ OCHA:n tilastoportaalissa vuonna 2020 Gazan kaistalla haavoittuneiden palestiinalaisten lukumääräksi mainitaan 55. OCHA [päivämätön]. *Data on casualties – Palestinian injuries* ["Date of incident": "1.1.2020 – 31.12.2020"; "Area": "Gaza Strip"].

⁷⁷ OCHA 15.1.2022.

⁷⁸ OCHA 3.11.2021.

⁷⁹ Human Rights Watch 2022, s. 353.

⁸⁰ OCHA 3.11.2021.

⁸¹ Human Rights Watch 2022, s. 353.

⁸² OCHA 14.10.2021.

⁸³ OCHA 3.11.2021.

⁸⁴ OCHA [päivämätön]. *Data on casualties – Palestinian fatalities* ["Date of incident": "1.1.2022 – 31.1.2022"; "Area": "Gaza Strip"].

⁸⁵ OCHA [päivämätön]. *Data on casualties – Palestinian injuries* ["Date of incident": "1.1.2022 – 31.1.2022"; "Area": "Gaza Strip"].

3 Humanitaarinen tilanne

YK:n humanitaaristen asioiden koordinaatiotoimiston (OCHA) joulukuussa 2021 julkaiseman humanitaarisen katsauksen mukaan Gazan kaistan asukkaista 1,32 miljoonaa on humanitaarisen avun tarpeessa^{86,87} Gazan kaistan humanitaarisesta tilanteesta tekevät hauraan konfliktiin, väkivaltaan ja sisäiseen siirtymiseen liittyvä uhka,⁸⁸ jonka raportoitiin vaikuttavan 1,2 miljoonan Gazan kaistan asukkaan elämään,⁸⁹ laajamittainen ruokaturvattomuus ja työttömyys sekä kaikista haavoittuneimpien kotitalouksien riittämätön tai häiriöitä kokenut pääsy veden, koulutuksen ja terveydenhuollon kaltaisiin peruspalveluihin.⁹⁰ OCHA:n mukaan Israelin Gazan kaistaa koskevat liikkumisrajoitukset vaikeuttivat vuonna 2021 ihmisten ja hyödykkeiden pääsyä Gazaan, hankaloittivat infrastruktuurihankkeiden toimeenpanoa ja viivästyttivät Gazan kaistan taloudellista elpymistä. Hamasin ja Fatahin vuodesta 2007 jatkunut poliittinen välirikko syvensi Gazan kaistan ja muiden miehitettyjen palestiinalaisalueiden välistä jakolinjaa ja heikensi Gazassa toimivien paikallisten instituutioiden kykyä peruspalveluiden tarjoamiseen kaistan väestölle. Lisäksi humanitaarista tilannetta heikensivät Gazassa vuonna 2021 kehkeytynyt koronapandemian kolmas aalto ja Hamasin Gazan kaistalla toimiville kansainvälisille järjestöille asettamat rajoitukset ja maksut.⁹¹

3.1 Toukokuun 2021 konfliktin vaikutukset

3.1.1 Aineelliset vahingot ja sisäisesti siirtymään joutuneet (IDP)

OCHA:n 3.11.2021 Gazan tilanteesta julkaiseman katsauksen mukaan Gazan kaistalla toukokuussa 2021 eskaloituneen konfliktin aikana 2 173 kotia (*housing unit*) tuhoutui tai kärsi merkittävää vahinkoa (*severe damage*).⁹² Tiedot perustuvat oletettavasti Gazan paikallisviranomaisten (Hamas) tietoihin. OCHA viittaa 8.7.2021 julkaisemassa katsauksessaan Gazan paikallisviranomaisten tarkempaan erotteluun, jonka mukaan 1 255 kotia tuhoutui, 918 kotia kärsi merkittävää vahinkoa ja määriteltiin asumiskelvottomiksi ja 50 000 kotia kärsi lieviä vahinkoja.⁹³ OCHA:n joulukuussa 2021 julkaiseman humanitaarisen katsauksen arvio poikkeaa jonkin verran edellä esitetystä arviosta. OCHA viittaa kyseisessä katsauksessa Shelter Clusterin tietoihin, joiden mukaan Gazan konfliktin aikana olisi tuhoutunut 1 663 kotia, minkä lisäksi 959 kotia olisi kärsinyt merkittävää vahinkoa ja 58 000 kotia osittaista vahinkoa.⁹⁴ Reutersin 13.1.2022 julkaiseman uutisen mukaan Gazan kaistalla toukokuussa 2021 tuhoutuneista 1 650 kodista vain

⁸⁶ Arviot humanitaarisen avun tarpeessa olevan väestön osuudesta vaihtelevat jonkin verran lähteestä toiseen. Esimerkiksi Gisha mukaan yli 70% Gazan väestöstä olisi päivittäisten perustarpeiden täyttämisen osalta riippuvaisia humanitaarisesta avusta (Gisha 1.9.2021). Human Rights Watchin vuotta 2021 käsittelevän raportin mukaan yli 80% Gazan väestöstä olisi riippuvaisia humanitaarisesta avusta (Human Rights Watch 2022, s. 353.). Palestinian Centre for Human Rightsin (PCHR) vuoden 2020 tilannetta käsittelevän raportin mukaan peräti 85% on toimeentulonsa osalta riippuvaisia erilaisista avustuksista (PCHR 2021, s. 17–18).

⁸⁷ OCHA 12/2021, s. 4.

⁸⁸ OCHA 12/2021, s. 23.

⁸⁹ OCHA 12/2021, s. 27.

⁹⁰ OCHA 12/2021, s. 23.

⁹¹ OCHA 12/2021, s. 11.

⁹² OCHA 3.11.2021.

⁹³ OCHA 8.7.2021.

⁹⁴ OCHA 12/2021, s. 13.

50 olisi kunnostettavana, ja jälleenrakennuksen⁹⁵ hitauden todettiin aiheuttavan turhautumista Gazan palestiinalaisväestön keskuudessa.⁹⁶

OCHA:n mukaan enimmillään 113 000 sisäisesti siirtymää joutunutta henkilöä (IDP) haki suojaa UNRWA:n ylläpitämistä kouluista tai isäntäperheiden luota Gazan kaistalla toukokuussa 2021 eskaloituneen konfliktin aikana. OCHA viittaa Shelter Clusterin tietoihin, joiden mukaan 8 250 henkilöä eli edelleen marraskuussa 2021 sisäisesti siirtymään joutuneita, sillä heidän kotinsa olivat joko tuhoutuneet tai vahingoittuneet niin pahoin, että ne olivat asumiskelvottomia.⁹⁷ OCHA:n joulukuussa 2021 julkaiseman humanitaarisen katsauksen mukaan Gazan kaistan asuntokannan toukokuun 2021 konfliktissa kokemat tuhot pahensivat Gazan asukkaiden asuntopulaa. Asuntopulan todetaan johtaneen oikeusavun tarpeen lisääntymiseen esimerkiksi sukupuoleen perustuvasta väkivallasta selviytyneiden tai leskeksi jääneiden naisten kotitalouksien kohdalla. OCHA:n mukaan tällaisten kotitalouksien kohtaamat oikeudelliset ongelmat ovat liittyneet esimerkiksi lasten huoltajuuteen, henkilöllisyysasiakirjojen katoamiseen (rakennusten tuhoutumisen tai kodeista pakenemisen yhteydessä) tai siihen, että kotitalouksien pääsy erilaisiin resursseihin on evätty.⁹⁸

OCHA:n 3.11.2021 julkaiseman katsauksen mukaan toukokuun 2021 konfliktin seurauksena 10 sairaalaa ja 22 terveyskeskusta kärsi vahinkoa ja yksi terveyskeskus tuhoutui täysin, 331 oppilaitosta⁹⁹ vahingoittui ja 290 vesihuoltolaitosta¹⁰⁰ vahingoittui tai tuhoutui.¹⁰¹ OCHA:n joulukuussa 2021 julkaisemassa humanitaarisessa katsauksessa viitataan Health Clusterin tietoihin, joiden mukaan yhteensä 35 terveydenhuoltolaitosta kärsi jonkinasteista vahinkoa toukokuun 2021 konfliktin seurauksena.¹⁰² OCHA viittaa 3.11.2021 julkaisemassaan katsauksessa Maailmanpankkiin, joka arvioi eskalaation aiheuttaneen jopa 380 miljoonan Yhdysvaltain dollarin (USD) edestä fyysistä vahinkoa ja johtaneen jopa 190 miljoonan dollarin taloudellisiin tappioihin.¹⁰³ OCHA:n joulukuussa 2021 julkaiseman humanitaarisen katsauksen mukaan Gazan kaistan paikallisviranomaisten rajallinen toimintakyky ja Israelin viranomaisten erilaisten tarvikkeiden tuonnille asettamat rajoitteet olivat johtaneet tilanteeseen, jossa peruspalveluiden tarjoajilla oli vaikeuksia palauttaa ja ylläpitää palveluiden toimintaa.¹⁰⁴

OCHA:n vuoden 2021 joulukuussa julkaiseman humanitaarisen katsauksen mukaan Gaza kaistalla elävistä palestiinalaisnaisista 641 000 on sukupuoleen perustuvan väkivallan ja pakko- ja/tai lapsiavioliittojen osalta erityisen humanitaarisen avun tarpeessa. Seksuaalisen väkivallan (kuten lähisuhdeväkivallan, seksuaalisen väkivallan ja hyväksikäytön ja pakkoavioliittojen) todetaan olevan miehitettyjen palestiinalaisalueiden osalta keskimääräistä yleisempiä Gazan

⁹⁵ Tutkija Adnan Abu Amerin mukaan Gazan kaistan jälleenrakentamiseen tarkoitettu 30 miljoonan dollarin (USD) rahoitus määrättiin Yhdysvaltojen aloitteesta, Israelin ja Egypti tuella ja Hamasin vastustuksesta huolimatta palestiinalaishallinnon hallinnoitavaksi (Abu Amer 20.7.2021). Haaretzin 27.11.2021 julkaiseman artikkelin mukaan Egyptillä on monopoli Gazan kaistan jälleenrakentamisessa, ja maa on taivutellut Hamasia sallimaan palestiinalaishallinnon viranomaisten symbolisen läsnäolon Gazan kaistan alueella, ja pyrkinyt edesauttamaan Hamasin ja palestiinalaishallintoa johtavan Fatahin välistä sovinnontekoa (Haaretz/ Bar'el 27.11.2021).

⁹⁶ Reuters/ Al-Mughrabi 13.1.2022.

⁹⁷ OCHA 3.11.2021.

⁹⁸ OCHA 12/2021, s. 13.

⁹⁹ OCHA:n mukaan vahinkoa kärsineiden oppilaitosten joukossa oli hallinnon, UNRWA:n ja yksityisten tahojen ylläpitämiä kouluja ja päiväkotia. OCHA 8.7.2021.

¹⁰⁰ Vahinkoa kärsineiden laitosten joukossa oli esimerkiksi kaivoja, pumppausasemia ja vedenjakelujärjestelmiä. Konflikti vaikutti myös Gazan jäte- ja sadevesi-infrastruktuuriin. Ks. OCHA 8.7.2021.

¹⁰¹ OCHA 3.11.2021.

¹⁰² OCHA 12/2021, s. 13.

¹⁰³ OCHA 3.11.2021; Ks. myös World Bank 2021, s. 24.

¹⁰⁴ OCHA 12/2021, s. 13.

kaistalla ja muissa konfliktin ja sisäisen pakolaisuuden vaikutuksen kohteeksi joutuneissa yhteisöissä.¹⁰⁵ Gazan kaistalla sisäisesti siirtymään joutuneiden henkilöiden (IDP) joukossa oli arviolta 17 700 naista ja tyttöä, jotka altistuivat lisääntyneelle sukupuoleen perustuvan väkivallan ja räjähdesaasteisiin (ERW) liittyvien turvallisuusvälikohtausten vaaralle sekä psykologiselle väkivallalle toukokuun 2021 konfliktin aikana ja välittömästi sen päättymisen jälkeen.¹⁰⁶ Esimerkiksi konfliktiin liittyvien väkivaltaisuuksien todetaan vaikuttavan suhteettomasti naisiin ja tyttöihin yhteisöissä vallitsevien, naisten ja tyttöjen oikeuksia heikentävien patriarkaalisten normien¹⁰⁷ seurauksena.¹⁰⁸

3.1.2 Räjähdesaasteet (ERW)

Israelin asevoimat ovat toteuttaneet Gazan kaistalla vuodesta 2007 jatkuneen saarron aikana kolme laajempaa hyökkäystä (vuosina 2008–2009, 2012 ja 2014). Vielä vuonna 2020 näihin aiempiin hyökkäyksiin liittyvien aseellisten yhteenottojen jälkeensä jättämät räjähdesaasteet (*Explosive Remnants of War*, ERW) surmasivat kaksi ja haavoittivat kolmea palestiinalaista.¹⁰⁹ OCHA:n miehitettyjen palestiinalaisalueiden vuoden 2021 humanitaarista tilannetta tarkastelevan raportin mukaan Gazan kaista on edelleen pahasti räjähteiden saastuttama, ja nämä sodan räjähtämättömät jäänteet muodostavat uhan Gazan kaistan asukkaille.¹¹⁰

Toukokuun 2021 eskalaation jälkeen yhden Gazan kaistan asukkaan raportoidaan kuolleen ja yhdeksän haavoittuneen räjähdesaasteisiin liittyvissä turvallisuusvälikohtauksissa, ja Gazan kaistalla todetaan olevan edelleen löytämistä ja raivaamista odottavia räjähtämättömiä pommeja, kranaatteja ja miinoja (*unexploded ordnance*, UXO).¹¹¹ OCHA:n mukaan Gazan kaistan asukkaille välittömän uhan muodostavat UXO:t vaikeuttavat myös humanitaarisen avun toimittamista, rajoittavat turvallista liikkumista ja estävät pääsyn peruspalveluihin.¹¹² OCHA:n 12.6.2021 julkaisemassa katsauksessa mainitaan 9.6.2021 raportoitu turvallisuusvälikohtaus, jossa 9-vuotias poika sai surmansa ja hänen vanhempi veljensä haavoittui vakavasti räjähdesaasteen räjähdettyä lasten kotitalon lähellä Gazan kaupungin Al-Zaitounin asuinalueella.¹¹³ OCHA myös huomioi tarkastelujaksolla 10.–23.8.2021 kaksi toisistaan erillistä tapausta, joissa viisi lasta haavoittui räjähdesaasteiden käsittelyn seurauksena Gazan kaupungissa.¹¹⁴

3.2 Gazan saarto

Israel asetti Gazan kaistan Hamasin vuonna 2007 tapahtuneen valtaannousun jälkeen saartoon, joka estää ihmisten ja hyödykkeiden ilma tai meriteitse tapahtuvan liikkumisen

¹⁰⁵ OCHA 12/2021, s. 34, 35.

¹⁰⁶ OCHA 12/2021, s. 28.

¹⁰⁷ Gazan kaistalla elävien naisten asemaa käsitellään tarkemmin esimerkiksi Freedom Housen vuoden 2020 tilannetta käsittelevässä raportissa. raportin mukaan naiset on pääasiassa suljettu Hamasin johtovirkojen ulkopuolelle, eivätkä naiset ole läsnä Hamasin järjestämissä julkisissa poliittisissa tilaisuuksissa. Naiset kuitenkin osallistuvat aktiivisesti Gazan kansalaisyhteiskunnan toimintaan. Ks. Freedom House 2021 [osio B4].

¹⁰⁸ OCHA 12/2021, s. 34.

¹⁰⁹ The Euro-Mediterranean Human Rights Monitor 1/2021, s. 12.

¹¹⁰ OCHA 12/2021, s. 13, 35.

¹¹¹ OCHA 12/2021, s. 13.

¹¹² OCHA 12/2021, s. 35.

¹¹³ OCHA 12.6.2021.

¹¹⁴ OCHA 27.8.2021.

kaistan alueelle.¹¹⁵ YK:n erityiskomitean 29.9.2021 julkaiseman raportin mukaan Gazan saarto on vaarantanut ja rikkonut käytännössä kaikkia Gazan kaistan palestiinalaisväestön ihmisoikeuksia.¹¹⁶ Palestiinalaisten liikkumisvapauskysymyksiin erikoistuneen israelilaisen ihmisoikeusjärjestö Gishan 1.9.2021 julkaiseman, Gazan saarron vaikutuksia käsittelevän katsauksen mukaan saarto tiukensi merkittävästi Gazan kaistan palestiinalaisia koskevia liikkumisrajoituksia, hyödykkeiden tuonti Gazaan rajattiin Israelin tiukkaan määritelmään perustuvaan humanitaariseen minimiin¹¹⁷ ja hyödykkeiden vienti kiellettiin kokonaan, polttoaineen tuontia rajoitettiin ja palestiinalaisten jo valmiiksi rajoitettu matkustaminen Gazan kaistan ja Länsirannan välillä estettiin käytännössä täysin.¹¹⁸ Kuten esimerkiksi ICHR:n vuoden 2020 tilannetta käsittelevässä ihmisoikeusraportissa kuvataan, Gazan saarto on vaikuttanut Gazan kaistan asukkaiden elämään myös niiden Israelin asevoimien hyökkäysten välityksellä, jotka ovat kohdistuneet kalastuselinkeinoja Israelin valvomalla Gazan kalastusalueella ja esimerkiksi maanviljelystä Gazan raja-aidan läheisyydessä harjoitaviin palestiinalaisiin.¹¹⁹

3.2.1.1 Saarron vaikutukset Gazan kaistan peruspalveluihin

Human Rights Watchin vuotta 2021 käsittelevän raportin mukaan Gazan saarto on rajoittanut merkittävästi Gazan asukkaiden pääsyä terveydenhuoltoon, sähköön ja veteen, ja rapauttanut Gazan talouden.¹²⁰ Palestinian Centre for Human Rightsin (PCHR) vuoden 2020 ihmisoikeusraportin mukaan Gazan saarrolla on ollut suora syy-yhteys Gazan kaistan humanitaarisen tilanteen vakavaan heikkenemiseen, Gazan terveydenhuoltojärjestelmän kuormittumiseen, heikkoon taloudelliseen tilanteeseen ja Gazan väestön elinolojen kriittiseen heikkenemiseen.¹²¹ Palestiinan kansallisen ihmisoikeusjärjestön Independent Commission for Human Rightsin mukaan saarto heikensi vuonna 2020 Gazan kaistan humanitaarista tilannetta ennennäkemättömässä mittakaavassa, mikä oli pääasiassa tulosta laajamittaisesta köyhyydestä, korkeasta työttömyydestä ja puutteellisesta pääsystä jo valmiiksi vajavaisiin peruspalveluihin.¹²²

YK:n erityiskomitean 29.9.2021 julkaiseman raportin mukaan Gazan kaistan työttömyysaste on 46,6%.^{123,124} Maailmanpankin kesäkuussa 2021 esittämän arvion mukaan Gazan kaistan työttömyysasteen enteiltiin nousevan vuoden 2021 aikana 50%:iin toukokuun 2021 konfliktin Gazan kaistan väestölle aiheuttamien fyysisten vammojen, konfliktin liikeyrityksille aiheuttaman vahingon ja koronapandemiaan (COVID-19) liittyvän yleisen taloudellisen toimeliaisuuden vähenemisen takia. Gazan kaistan köyhyysasteen arvioitiin kasvavan 59,3%:iin.¹²⁵ OCHA:n mukaan Gazan kaistalla lisääntynyt köyhyys, koronaviruspandemiaan (COVID-19) liittyvä

¹¹⁵ Amnesty International 1.2.2022, s. 80. Jo 15 vuotta jatkuneen saarron vaikutuksia Gazan kaistan palestiinalaisväestön elämään tarkastellaan yksityiskohtaisesti esimerkiksi lähteissä The Euro-Mediterranean Human Rights Monitor 1/2021 ja Gisha 1.9.2021.

¹¹⁶ UNGA 29.9.2021, s. 6.

¹¹⁷ Amnesty Internationalin mukaan Israel on rajoittanut hyödykkeiden ja polttoaineen pääsyä Gazan kaista alueelle ja käyttänyt matemaattisia kaavoja sen määrittelemiseen, kuinka paljon "Gazan siviiliväestön selviytymiselle välttämätöntä" ruokaa kaistan alueelle on luvallista tuoda. Amnesty International 1.2.2022, s. 80.

¹¹⁸ Gisha 1.9.2021.

¹¹⁹ Ks. ICHR 2021, s. 14–15.

¹²⁰ Human Rights Watch 2022, s. 353.

¹²¹ PCHR 2021, s. 23.

¹²² ICHR 2021, s. 5.

¹²³ UNGA 29.9.2021, s. 6. Vielä vuoden 2020 lopulla työttömyysasteeksi raportoitiin 49%. Ks. The Euro-Mediterranean Human Rights Monitor 1/2021, s. 32.

¹²⁴ The Euro-Mediterranean Human Rights Monitor 1/2021, s. 32.

¹²⁵ World Bank 2021, s. 24. Palestinian Centre for Human Rightsin (PCHR) vuoden 2020 tilannetta käsittelevän raportin mukaan Gazan väestöstä 53% eli köyhyysrajan alapuolella. PCHR 2021, s. 17–18.

toimeentulon menetys, palkanmaksuun liittyvät vaikeudet, hyödykkeiden hintojen nousu sekä kotien ja tuotantovälineiden tuhoutuminen ovat ajaneet sadat tuhannet Gazan kaistan asukkaat epätoivoiseen tilanteeseen, jossa nämä joutuvat turvautumaan enenevässä määrin perustarpeisiin liittyvään humanitaariseen apuun.¹²⁶

OCHA:n mukaan Gazan kaistan asukkaista arviolta 1,3 miljoonaa on ruokaturvan osalta humanitaarisen avun tarpeessa. Ruokaturvattomuuden keskeisimmiksi syiksi todetaan vuodesta 2007 jatkunut Gazan saarto ja alueella toistuvasti puhjennut väkivaltaisuus.¹²⁷ YK:n erityiskomitean 29.9.2021 julkaiseman raportin mukaan 90% Gazan juomavesivarannoista on saastunut, eikä 95% väestöstä ole pääsyä puhtaaseen juomaveteen.¹²⁸ OCHA:n joulukuussa 2021 julkaiseman humanitaarisen katsauksen mukaan Gazan kaistan veteen, sanitaatioon ja hygieniaan liittyvä infrastruktuuri on kärsinyt konfliktin ohella myös vesivarantojen, erityisesti Gazan rannikolla sijaitsevan pohjavesiesiintymän liikakäytöstä, ja Israelin ns. kaksikäyttötuotteille asettamista tuontirajoituksista, minkä seurauksena monet palestiinalaiset joutuvat ostamaan vetensä sääntelemättömiltä yksityisiltä markkinoilta. Lisäksi noin 20%:lla palestiinalaisperheistä ei ole varaa veden hankkimiseen yksityisiltä markkinoilta, mikä lisää heidän altistumistaan veden välityksellä leviävälle taudeille ja laajemmille epidemioidelle.¹²⁹

The Euro-Mediterranean Human Rights Monitorin tammikuussa 2021 julkaiseman raportin mukaan Gazan saarto on vaikuttanut suhteellisesti eniten Gazan kaistan terveydenhuoltosektoriin, jonka raportoidaan kärsivän akuutista lääke- ja lääkintätarvikepulasta, sairaaloiden ja terveyskeskusten toimiessa alhaisella kapasiteetilla.¹³⁰ PCHR:n vuotta 2020 käsittelevässä raportissa Gazan kaistan terveydenhuoltojärjestelmän tilaa kuvataan hauraaksi. Järjestelmän raportoidaan kärsivän peruslääkkeiden ja lääkintälaitteiden kroonisesta puutteesta, ja erikoistuneita terveydenhuollon ammattilaisista on pula, minkä seurauksena terveydenhuoltojärjestelmä ei kykene lähtökohtaisesti Gazan kaistan väestön terveydenhuoltoon liittyvien perustarpeiden täyttämiseen.¹³¹ Koronapandemian raportoidaan pahentaneen tilannetta,¹³² ja Gazan kaistalla todetaan olevan pula myös koronatesteistä, -lääkkeistä ja suojavälineistä.¹³³ OCHA:n 27.5.2021 julkaiseman katsauksen mukaan Gazan kaistan terveydenhuoltojärjestelmä oli ylikuormittunut jo ennen toukokuun 2021 konfliktia kroonisen lääkepuulan, riittämättömien välineiden ja koronaviruspandemian takia, ja väkivaltaisuuksien päättymisen jälkeen terveydenhuollolla kuvattiin olevan merkittäviä vaikeuksia haavoittuneiden hoitamisessa.¹³⁴ OCHA:n joulukuussa 2021 julkaiseman humanitaarisen katsauksen mukaan miljoonan Gazan kaistan palestiinalaisen katsottiin olevan vuoteen 2022 tultaessa terveystarpeisiin liittyvän humanitaarisen avun tarpeessa.¹³⁵

Human Rights Watchin 27.4.2021 julkaiseman raportin mukaan Gazan kaistan kotitaloudet ovat joutuneet tulemaan viime vuosina toimeen ilman keskitetysti tuotettua sähköä 12–20 tuntia vuorokaudessa.¹³⁶ Gishan mukaan Gaza kaistan palestiinalaisilla on käytössään sähköä noin puoli vuorokautta (eli noin 12 tuntia) päivässä. Gishan mukaan Gazan asukkaat kärsivät päivittäin pitkittyneistä sähkökatkoista, jotka vaikuttavat esimerkiksi sairaaloiden, liikeyritysten ja koulujen asianmukaiseen toimintaan sekä vesi- ja viemärijärjestelmien kaltaiseen

¹²⁶ OCHA 12/2021, s. 40.

¹²⁷ OCHA 12/2021, s. 40.

¹²⁸ UNGA 29.9.2021, s. 6–7, 16.

¹²⁹ OCHA 12/2021, s. 18–19.

¹³⁰ The Euro-Mediterranean Human Rights Monitor 1/2021, s. 5. Tarkemmin, ks. esim. ICHR 2021, s. 14.

¹³¹ PCHR 2021, s. 46.

¹³² The Euro-Mediterranean Human Rights Monitor 1/2021, s. 5; PCHR 2021, s. 46.

¹³³ PCHR 2021, s. 46.

¹³⁴ OCHA 27.5.2021.

¹³⁵ OCHA 12/2021, s. 18.

¹³⁶ Human Rights Watch 27.4.2021, s. 15.

perusinfrastruktuuriin.¹³⁷ YK:n erityiskomitean mukaan myös puhtaan juomaveden puute vaikeutti Gazan sairaaloiden toimintaa jo ennen koronapandemian (COVID-19) puhkeamista.¹³⁸

3.2.1.2 Saartoon liittyvät liikkumisrajoitukset

The Euro-Mediterranean Human Rights Monitorin tammikuussa 2021 julkaiseman raportin mukaan palestiinalaisten on mahdollista poistua Gazan kaistan alueelta vain Israelin ja Gazan rajalla sijaitsevan Erezin rajanylityspisteen ja Egyptin vastaisella rajalla sijaitsevan Rafahin rajanylityspisteen kautta.¹³⁹ Amnesty Internationalin helmikuun 2021 alussa julkaiseman raportin mukaan Israel on harjoittanut vuodesta 2007 politiikkaa, joka perustuu Gazan kaistalla elävien palestiinalaisten eristämiseen muiden miehitettyjen palestiinalaisalueiden asukkaista.¹⁴⁰ OCHA:n joulukuussa 2021 julkaiseman humanitaarisen katsauksen mukaan ylivoimainen enemmistö Gazan kaistan palestiinalaisväestöstä ei kykene matkustamaan kaistan ulkopuolelle, vain hyvin pienen osan (n. 0,4%) väestöstä ollessa oikeutettuja Israelin viranomaisten myöntämään poistumislupaan (luvan myöntämiselle asetettuja kriteerejä käsitellään tarkemmin alla).¹⁴¹ Human Rights Watchin vuotta 2021 käsittelevän ihmisoikeusraportin mukaan Israelin valtion Gazan saarron yhteydessä harjoittama politiikka ei perustu harvoja poikkeuksia lukuun ottamatta Gazan palestiinalaisten muodostaman turvallisuusriskin yksilölliseen arvioimiseen, mikä epäilee yhdessä Egyptin viranomaisten Gazan väestön liikkumiselle asettamien rajoitusten kanssa näiltä oikeuden liikkumisen vapautteen.¹⁴²

Erezin rajanylityspiste on Gazan asukkaiden ainoa matkustusreitti Israelin alueelle ja siitä edelleen Länsirannalle ja ulkomaille.¹⁴³ Gisha 1.9.2021 julkaiseman raportin mukaan Israel kontrolloi kaikkea liikkumista Gazan kaistan, Israelin ja Länsirannan välillä, jota säädellään Israelin hallinnoin toimia miehitetyillä palestiinalaisalueilla koordinoivan yksikön (Coordinator of Government Activities in the Territories, COGAT) asettamilla tiukoilla kriteereillä¹⁴⁴. Gazan humanitaarinen tilanne heikkeni Gisha mukaan entisestään maaliskuussa 2020, jolloin Israel asetti Erezin rajanylityspisteen "koronasulkuun" ja tiukensi rajanylityspisteen käyttämisen edellyttämiä kriteerejä.¹⁴⁵ Human Rights Watchin esittämien lukujen mukaan vuoden 2021 ensimmäisten yhdeksän kuukauden aikana Gazan kaistalta poistui Erezin rajanylityspisteen kautta päivittäin keskimäärin 86 palestiinalaista, siinä missä vuonna 2019 poistuneita oli päivittäin keskimäärin 500.¹⁴⁶

Vielä ennen maaliskuuta 2020 Erezin rajanylityspisteen käyttämiseen olivat Gisha mukaan oikeutettuja johonkin seuraavista kolmesta kategoriasta kuuluvat henkilöt:

- 1) Kauppiaille tai liikemiehelle tarkoitettujen matkustuslupien haltijat¹⁴⁷
- 2) Lääketieteellistä hoitoa saavat potilaat ja heidän saattajansa;
- 3) "humanitaariset poikkeustapaukset", kuten kuolleen lähisukulaisen hautajaisiin tai parantumattomasti sairaan lähisukulaisen luokse vierailulle matkustavat henkilöt.¹⁴⁸

¹³⁷ Gisha 1.9.2021.

¹³⁸ UNVA 29.9.2021, s. 16.

¹³⁹ The Euro-Mediterranean Human Rights Monitor 1/2021, s. 15.

¹⁴⁰ Amnesty International 1.2.2022, s. 80.

¹⁴¹ OCHA 12/2021, s. 17.

¹⁴² Human Rights Watch 2022, s. 353.

¹⁴³ Human Rights Watch 2022, s. 355.

¹⁴⁴ Ks. Israeli Ministry of Defense/ COGAT 17.12.2020.

¹⁴⁵ Gisha 1.9.2021.

¹⁴⁶ Human Rights Watch 2022, s. 355.

¹⁴⁷ Tarkistettu lähteestä Israeli Ministry of Defense/ COGAT 17.12.2020, s. 14.

¹⁴⁸ Gisha 1.9.2021.

Israel on sallinut Erezin rajanylityspisteen käytön,¹⁴⁹ eli liikkumisen Gazan ja Länsirannan välillä,¹⁵⁰ vain "humanitaarisissa poikkeustapauksissa". Human Rights Watchin mukaan liikkuminen on ollut mahdollista lähinnä merkittävälle liikemiehille ja elintärkeää lääketieteellistä hoitoa vaativille potilaille (ja heidän saattajilleen). Myös kiireellistä lääketieteellistä hoitoa vaativien potilaiden matkustuslupia on kuitenkin evätty tai heidän anomuksiinsa ei ole vastattu asianmukaisessa ajassa.¹⁵¹ PCHR raportoi Israelin viranomaisten estäneen vuoden 2020 aikana satojen Israelissa tai Länsirannalla/Itä-Jerusalemmissä toimiviin sairaaloihin lähetteen saaneiden potilaiden matkustamisen Gazan kaistan ulkopuolelle. Tämä siitä huolimatta, että palestiinalaiset terveysviranomaiset olivat rajanneet läheteiden antamisen vain niihin potilaisiin, joiden tila oli kaikista kriittisin, ja joiden tarvitsemaa hoitoa ei ole saatavilla Gazan kaistalla.¹⁵² OCHA:n mukaan tammikuun ja lokakuun 2021 välillä jätetyistä, lääketieteellisiin syihin liittyvistä poistumislupa-anomuksista arviolta joka kolmas hylättiin.¹⁵³

OCHA huomioi Gazan väestön kannalta positiivisena kehityksenä Israelin viranomaisten linjauksen enimmillään 10 000 uuden liikemiesten matkustusluvan myöntämisestä vuoden 2021 aikana.¹⁵⁴ Al-Monitorin 8.10.2021 julkaisemassa artikkelissa haastatellun Gazan kaistan siviilihallinnossa työskentelevän lähteen mukaan Israelin myöntämät "liikemiesten matkustusluvut" ovat käytännössä maatalous- ja rakennussektoreille myönnettyjä työlupia.¹⁵⁵ Tutkija Dahlia Scheindlinin mukaan Israelin Gazan kaistan asukkaille myöntämien työlupien määrä on edelleen "minimaalinen" niiden kysyntään verrattuna.¹⁵⁶

Gishan mukaan Egypti sulki Rafahin rajanylityspisteen maaliskuussa 2020 koronapandemian seurauksena, ja seuraavan vajaan vuoden aikana rajanylityspiste avattiin vain muutamaaan otteeseen, jotta joidenkin Gazan kaistan asukkaiden olisi mahdollista palata takaisin koteihinsa.¹⁵⁷ Helmikuussa 2021 Egypti avasi rajanylityspisteen uudelleen.¹⁵⁸ International Crisis Groupin mukaan Egypti avasi Rafahin rajanylityspisteen päivittäiselle liikenteelle 9.2.2021, joskin vain noin 250–300 palestiinalaista pystyi käyttämään rajanylityspistettä päivittäin, mikä ei vastannut lähellekään Gazan kaistan asukkaiden tarpeita.¹⁵⁹ Gishan mukaan Rafahin rajanylityspiste on ollut helmikuusta 2021 lähtien auki viitenä päivänä viikossa, ainoana poikkeuksena muutamat päivät elokuussa 2021, jolloin rajanylityspiste oli kiinni. Helmikuun ja kesäkuun 2021 välisenä aikana Gazan kaistalle saapui tai kaistalta poistui Rafahin rajanylityspisteen kautta kuukausittain noin 14 000 henkilöä. Rafahin rajanylityspisteen käyttäminen edellyttää Egyptin viranomaisten asettamien kriteerien¹⁶⁰ täyttymistä ja henkilön täytyy rekisteröityä viranomaisille etukäteen. Monet Egyptiin pyrkivistä Gazan asukkaista eivät täytä viranomaisten asettamia kriteerejä, rajanylityslupaa joutuu odottamaan pitkään ja rajanylitystä seuraava Siinain autiomaan ylittäminen on työlästä ja usein vaarallista.¹⁶¹

¹⁴⁹ Human Rights Watch 2022, s. 355.

¹⁵⁰ Amnesty International 2022, s. 80;

¹⁵¹ Human Rights Watch 2022, s. 355.

¹⁵² PCHR 2020, s. 47.

¹⁵³ OCHA 12/2021, s. 17.

¹⁵⁴ OCHA s. 11.

¹⁵⁵ Al-Monitor/ Abu Amer 8.10.2021.

¹⁵⁶ Scheindlin 8.12.2021.

¹⁵⁷ Gisha 1.9.2021.

¹⁵⁸ Gisha 1.9.2021; International Crisis Group/ USMEP 10.8.2021, s. 1 n1.

¹⁵⁹ International Crisis Group/ USMEP 10.8.2021, s. 1 n1.

¹⁶⁰ Gishan mukaan Rafahin rajanylityspisteen käyttämisen on Egyptin viranomaisten mukaan mahdollista henkilöille, a) jotka ovat Gazan asukkaita ja joilla on ulkomaan oleskeluoikeus tai passi; b) lääketieteelliset potilaat, joilla on Egyptissä tarjottavaa lääketieteellistä hoitoa koskeva lähete; c) henkilöt, joilla on jonkin kolmannen maan opiskelun, työnteon tai perheenjäsenen luona vierailemisen oikeuttava viisumi.

¹⁶¹ Gisha 1.9.2021.

4 Hamasin toteuttamat oikeudenloukkaukset

4.1 Mielivaltaiset pidätykset, kiduttaminen ja muu huono kohtelu

Hamas on syyllistynyt Gazan kaistan alueella mielivaltaisiin kiinniottoihin ja pidätyksiin.¹⁶² Human Rights Watchin vuoden 2021 tapahtumia käsittelevän raportin mukaan Hamasin hallinnon viranomaiset ovat ottaneet kiinni Hamasia rauhanomaisesti vastustaneita ja arvostelleita henkilöitä ja kiduttaneet joitakin heistä pidätyksen aikana.¹⁶³ Palestinian Centre for Human Rightsin (PCHR) mukaan Hamasin alaisuudessa toimivat Gazan kaistan turvallisuusviranomaiset jatkoivat vuonna 2020 käytäntöä, jossa palestiinalaisia otetaan kiinni mielivaltaisesti, kutsutaan toistuvasti kuultaviksi ja pidetään pidätettyinä pitkiä aikoja ilman asianmukaisen oikeudellisen menettelyn noudattamista.¹⁶⁴ Independent Commission for Human Rightsin (ICHR) mukaan järjestö vastaanotti vuoden 2020 aikana yhteensä 114 Gazan kaistan viranomaisten¹⁶⁵ toteuttamia mielivaltaisia kiinniottoja ja laittomia pidätyksiä koskevaa valitusta, jotka liittyivät kaiken kaikkiaan 206 tapaukseen. Epäillyistä tapauksista viidessä kiinnioton tai pidätyksen kohteeksi joutunut henkilö oli nainen ja kahdessa tapauksessa lapsi (eli alle 18-vuotias alaikäinen). Kiinniotoista ja pidätyksistä 61 liittyi sananvapauden rajoittamiseen.¹⁶⁶

Yhdysvaltain ulkoministeriön mukaan Hamas ei ole noudattanut Palestiinan lainsäädäntöä, joka kieltää mielivaltaiset kiinniotot ja pidätykset, ja antaa palestiinalaisille oikeuden kiinnioton tai pidätyksen laillisuuden haastamiseen oikeusteitse.¹⁶⁷ Yhdysvaltain ulkoministeriön vuotta 2020 käsittelevän ihmisoikeusraportin mukaan Hamas on syyllistynyt Gazan kaistalla laajamittaisiin mielivaltaisiin pidätyksiin, jotka ovat kohdistuneet erityisesti kansalaisaktiivisteihin, Fatahin jäseniin, toimittajiin ja sellaisiin henkilöihin, joiden esitetään arvostelleen Hamasia julkisesti.¹⁶⁸ Hamas on ottanut kiinni myös henkilöitä, joita on epäilty yhteistoiminnasta Israelin kanssa,¹⁶⁹ sekä toimintansa perusteella järjestön mielenkiinnon kohteeksi joutuneiden henkilöiden perheenjäseniä.¹⁷⁰ PCHR:n mukaan Hamasin hallinto otti vuoden 2020 aikana kiinni kymmeniä Fatahiin yhdistettyjä palestiinalaisia ja entisiä palestiinalaishallinnon (PA) turvallisuusjoukkojen työntekijöitä, joista osaan kohdistui pidätyksen aikana nöyryyttävää- ja/tai kaltoinkohtelua.¹⁷¹

PCHR:n mukaan moniin Gazan kaistalla eläviin siviileihin kohdistui vuoden 2020 aikana kidutusta ja huonoa kohtelua Hamasin alaisuudessa toimivien poliisi- ja turvallisuusviranomaisten toimesta. PCHR:n mukaan siviilit joutuivat viranomaisten oikeudenloukkausten kohteeksi joko poliittisten syiden perusteella tai siksi, että nämä olivat käyttäneet ilmaisun ja mielipiteenvapauttaan tai oikeuttaan rauhanomaiseen kokoontumiseen.¹⁷² ICHR:n mukaan järjestö vastaanotti vuonna 2020 yhteensä 115 Gazan

¹⁶² Human Rights Watch 2022, s. 356; USDoS 2021, s. 16, 17.

¹⁶³ Human Rights Watch 2022, s. 356.

¹⁶⁴ PCR 2021, s. 20–21.

¹⁶⁵ ICHR:n mukaan valitukset liittyivät erityisesti Gazan kaistan sisäisestä turvallisuudesta vastaavan turvallisuus- ja tiedustelupalvelun toimintaan, mutta myös Gazan poliisivoimiin, sotilaspoliisiin, sisäministeriöön ja sotilastuomioistuimiin. ICHR 2021, s. 31–32.

¹⁶⁶ ICHR 2021, s. 30.

¹⁶⁷ USDoS 2021, s. 12.

¹⁶⁸ USDoS 2021, s. 17.

¹⁶⁹ USDoS 2021, s. 21.

¹⁷⁰ USDoS 2021, s. 27.

¹⁷¹ PCHR 2021, s. 29.

¹⁷² PCHR 2021, s. 88–89.

kaistan viranomaisten¹⁷³ harjoittamaa kidutusta ja muuta huonoa kohtelua koskevaa valitusta, jotka liittyivät kaiken kaikkiaan 209 tapaukseen. Epäillyistä tapauksista 30 kidutuksen ja/tai huonon kohtelun kohteeksi joutunut henkilö oli nainen ja seitsemässä tapauksessa tekojen raportoitiin kohdistuneen lapsiin.¹⁷⁴ PCHR:n mukaan yhden Gazan sisäisestä turvallisuudesta vastaavien joukkojen poliittisten syiden perusteella pidättämän henkilön raportoitiin kuolleen vuoden 2020 aikana epäillyn kidutuksen seurauksena. Myös kaksi rikoksista epäiltyä henkilöä kuoli pidätyksen aikana epäselvissä olosuhteissa.¹⁷⁵

4.2 Mielipiteen, ilmaisun, lehdistön ja kokoontumisvapauden rajoittaminen

Freedom Housen vuotta 2020 käsittelevän raportin mukaan Hamasin hallitsemalla Gazan kaistalla vallitsee tosiasiallinen yksipuoluejärjestelmä, joskin Hamas sallii jossain määrin pienempien puolueiden – kuten Palestiinan islamilaisen jihadin (PIJ), Palestiinan vapautuksen kansanrintaman (PFLP)¹⁷⁶, Palestiinan vapautuksen demokraattisen rintaman (DFLP)¹⁷⁷ ja palestiinalaishallinnon presidentti Abbasia vastustavien Fatahin faktioiden – toiminnan kaistan alueella. Freedom Housen mukaan Hamas on rajoittanut merkittävästi Gazan asukkaiden kokoontumisvapautta, ja sen ylläpitämät turvallisuusjoukot ovat hajottaneet väkivaltaisesti ilman lupaa järjestettyjä julkisia kokoontumisia.¹⁷⁸

Palestinian Centre for Human Rightsin (PCHR) mukaan Gazan hallinto rikkoi vuoden 2020 aikana toistuvasti palestiinalaisten oikeutta rauhanomaiseen kokoontumiseen. Myös mielipiteen ja ilmaisunvapauden asema heikkeni edelleen Gazan kaistalla (ja muilla miehityksillä palestiinalaisalueilla), mikä ilmeni toimittajien, mielipidevaikuttajien ja aktivistien kiinniottoina ja pidätyksinä ja kuulusteluina.¹⁷⁹ Independent Commission for Human Rightsin (ICHR) mukaan järjestö vastaanotti vuoden 2020 aikana Gazan kaistalla yhteensä 28 valitusta¹⁸⁰, jotka liittyivät mielipiteen ja ilmaisunvapauden rajoittamiseen. Valituksista 17 oli tavallisten kansalaisten ja 11 toimittajien, blogikirjoittajien ja poliittisten aktivistien (*partisans*) tekemiä. ICHR:n mukaan järjestö ei vastaanottanut vuonna 2020 yhtäkään Gazan kaistan viranomaisiin liittyvää valitusta kokoontumisvapautteen liittyvistä oikeudenloukkauksista.¹⁸¹

Hamasin alaisuudessa toimivien Gazan kaistan viranomaisten todetaan käyttäneen koronaviruspandemian (COVID-19) torjumiseksi julistettua poikkeustilaa mielipiteen ja ilmaisunvapaudelle asetettujen rajoitusten oikeuttamiseen. PCHR:n mukaan rauhanomaisiin poliittisiin kokoontumisiin sovellettiin muita julkisia kokoontumisia tiukempia rajoituksia ja ne kiellettiin pakkokeinoja käyttäen.¹⁸² Yhdysvaltain ulkoministeriön vuoden 2020 tapahtumia käsittelevän raportin mukaan Hamas rajoitti tai hajotti kyseisen vuoden aikana valikoiden Gazan kaistan alueella järjestettyjä rauhanomaisia mielenosoituksia. Hamas on antanut asetuksen, jonka mukaan kaikille julkisille kokoontumisille tulee anoa etukäteen erillinen lupa.

¹⁷³ ICHR:n mukaan kidutusta ja muuta huonoa kohtelua koskevat valitukset liittyivät Gazan kaistan poliisivoimien, Gazan sisäisestä turvallisuudesta vastaavan turvallisuus- ja tiedustelupalvelun, rangaistuslaitoksen (*correction and rehabilitation centers*), julkisen syyttäjälaitoksen ja terveysviranomaisten toimintaan. ICHR 2021, s. 28.

¹⁷⁴ ICHR 2021, s. 27.

¹⁷⁵ PCHR 2021, s. 29.

¹⁷⁶ Eng. *Popular Front for the Liberation of Palestine*; arab. الجبهة الشعبية لتحرير فلسطين, *al-Jabha al-Sha'biya li-Tahrir Filastin*.

¹⁷⁷ Eng. *Democratic Front for the Liberation of Palestine*; arab. الجبهة الديمقراطية لتحرير فلسطين, *al-Jabha al-Dimuqratiya li-Tahrir Filastin*.

¹⁷⁸ Freedom House 2021 [osiot B1 ja E1].

¹⁷⁹ PCHR 2021, s. 21, 30–31.

¹⁸⁰ ICHR:n mukaan valitukset liittyivät Gazan opetusministeriön, sisäministeriön, yleisen syyttäjän, poliisin ja sisäisestä turvallisuudesta vastaavan turvallisuus ja tiedustelupalvelun toimintaan.

¹⁸¹ ICHR 2021, s. 33.

¹⁸² PCHR 2021, s. 21, 30–31.

Järjestön todetaan turvautuneen mielivaltaisiiin pidätyksiin joidenkin julkisten kokoontumisten, esimerkiksi Fatahiin liittyvien poliittisten tapahtumien, estämiseksi. Lisäksi Hamasin todetaan pyrkineen järjestöön kohdistuvan arvostelun estämiseen vaatimalla mielivaltaisesti ylimääräisen luvan anomista sellaisten tapahtumien järjestämiselle, joissa käsitellään poliittisia tai yhteiskunnallisia aiheita.¹⁸³

Freedom Housen vuotta 2020 käsittelevän raportin mukaan Gazan kaistan lehdistö ei ole vapaata, Hamasin (ja Israelin turvallisuusjoukkojen) kohdistuessa tukahdutustoimia Gazassa toimiviin toimittajiin ja blogikirjoittajiin.¹⁸⁴ Yhdysvaltain ulkoministeriön mukaan Hamas rajoittaa Gazan kaistan alueella lehdistönvapautta ottamalla kiinni ja kuulustelemalla toimittajia sekä häiritsemällä ja rajoittamalla joidenkin toimittajien liikkumista ja pääsyä joihinkin hallinnon rakennuksiin. Toimittajiin kohdistuneen häirinnän ja painostuksen todetaan olleen toisinaan myös väkivaltaista.¹⁸⁵

Freedom Housen mukaan Hamasin ja muiden aseellisten ryhmien taistelijoiden Gazan asukkaisiin kohdistamat uhkaukset vaikuttavat jossain määrin asukkaiden yksityisiin keskusteluihin ja itseilmaisuun, ja Hamasin viranomaisten todetaan valvovan myös sosiaalista mediaa.¹⁸⁶ Yhdysvaltain ulkoministeriö viittaa paikallisiin kansalaisjärjestöihin ja medialähteisiin, joiden mukaan Hamas puuttuu usein mielivaltaisesti Gazan kaistan asukkaiden yksityiselämän, perheen ja kodin piiriin kuuluviin asioihin. Hamasin raportoidaan tehneen kotietsintöjä ja takavarikoineen omaisuutta ilman oikeuden päätöstä ja/tai kotietsintälupaa. Hamas seuraa aktiivisesti yksityisiä viestintävälineitä, kuten puhelimia, sähköpostia ja sosiaalista mediaa, ja se on takavarikoinut pidätettyjen elektronisia laitteita ja vaatinut pääsyä henkilökohtaisiin tietoihin ja salasanoihin. Lisäksi Hamas on takavarikoinut laittomasti ja ilman asianmukaista korvausta sitemmin karanteenitarkoituksiin käytettyjä hotelleja.¹⁸⁷

4.3 Hamasin viranomaisten ja oikeuslaitoksen toiminta

Freedom Housen vuotta 2020 käsittelevän raportin mukaan Hamas ylläpitää Gazan kaistalla *ad hoc* -periaatteella järjestäytyntä, palestiinalaishallinnosta erillistä oikeuslaitosta. Gazan oikeuslaitoksen katsotaan olevan Hamasin poliittisessa kontrollissa, tuomareilla ei ole asianmukaista koulutusta ja odotusaikojen raportoidaan olevan pitkiä. Oikeusjärjestelmän ei katsota kykenevän yleisesti ottaen takaamaan syytettyjen oikeusturvaa, ja joissain tapauksissa siviilien asioita on käsitelty erityisissä sotilastuomioistuimissa.¹⁸⁸

Yhdysvaltain ulkoministeriön mukaan Gazan kaistan alueella ei ole oikeudellista instanssia tai yksityisiä tahoja, jotka kykenisivät asettamaan Hamasin oikeudelliseen vastuuseen toiminnastaan. Rankaisemattomuuden todetaan olevan laajamittaista.¹⁸⁹ Hamasin Gazan kaistalla ylläpitämän tuomioistuinlaitoksen toimintaa pidetään palestiinalaishallinnon näkökulmasta laittomana,¹⁹⁰ eikä se vastaa oikeudenmukaisille oikeudenkäynneille asetettuja vähimmäisstandardeja.¹⁹¹ Hamasin Gazan kaistalla ylläpitämien vankiloiden olot todetaan heikoiksi, ja ylikuormittumisen kuvataan olevan merkittävä ongelma. Raportissa viitataan nimeltä mainitsemattomien kansalaisjärjestöjen tietoihin, joiden mukaan Gazan vankiloissa ei

¹⁸³ USDoS 2021, s. 37.

¹⁸⁴ Freedom House 2021 [osio D1].

¹⁸⁵ USDoS 2021, s. 29, 32.

¹⁸⁶ Freedom House 2021 [osio D4].

¹⁸⁷ USDoS 2021, s. 26–27.

¹⁸⁸ Freedom House [osiöt F1 ja F2].

¹⁸⁹ USDoS 2021, s. 3.

¹⁹⁰ USDoS 2021, s. 19.

¹⁹¹ USDoS 2021, s. 8.

ole asianmukaisia tiloja tai erikoissairaanhoidoa vammautuneille tai vammaisille vangeille ja pidätetyille.¹⁹²

Freedom Housen mukaan Gazan kaistalla voimassa olevat lait ja yhteisölliset normit asettavat naiset epäsuotuisaan asemaan mm. avioliittoon ja avioeroon liittyvissä asioissa. Lisäksi Gazan oikeusjärjestelmä tarjoaa naisille ja muille haavoittuville ryhmille, kuten seksuaali- ja sukupuolivähemmistöille, vain vähän häirintään ja syrjintään liittyviä suojakeinoja. Hamasin todetaan asettavan naisille rajoitteita, jotka liittyvät järjestön "moraalittomiksi" määrittelemään pukeutumiseen ja käytökseen, joskin rajoitteiden katsotaan höllentyneen viime vuosien aikana. Kotiväkivallan todetaan olevan yleistä, ja myös ns. kunniamurhia raportoidaan Gazan kaistalla edelleen, joskin tietoa on tässä suhteessa saatavilla rajallisesti.¹⁹³

Yhdysvaltain ulkoministeriön mukaan Hamasin tuomioistuinten langettamia kuolemantuomioita on pantu täytäntöön ilman palestiinalaishallinnon lainsäädännön edellyttämää presidentin vahvistusta.¹⁹⁴ Human Rights Watch viittaa PCHR:n tietoihin, joiden mukaan Hamasin oikeusistuimet ovat langettaneet kesäkuun 2007 jälkeen 161 kuolemantuomiota, joista 19 langetettiin 1.1.2021–24.10.2021 välisenä aikana. Vuoden 2021 ensimmäisten yhdeksän kuukauden aikana yhtään kuolemantuomiota ei pantu täytäntöön.¹⁹⁵

Yhdysvaltain ulkoministeriön vuotta 2020 käsittelevän raportin mukaan myös Hamas on rajoittanut joissakin tapauksissa Gazan kaistan asukkaiden matkustamista ulkomaille ja takaisin Gazaan. Hamas on vaatinut poistumislupaa Erezin rajanylityspisteen kautta Israelin alueille matkustavilta palestiinalaisilta. Hamas on myös estänyt joidenkin palestiinalaisten poistumisen Gazan kaistalta matkan tarkoituksen perusteella, tai koska järjestö on pyrkinyt kiristämään tällaisilta henkilöiltä erilaisia maksuja.¹⁹⁶ Hamasin raportoidaan myös kuulustelevan säännöllisesti Gazan alueelle palaavia palestiinalaisia näiden toiminnasta Israelissa, Länsirannalla tai ulkomailla.¹⁹⁷ Yhdysvaltain ulkoministeriö kertoo myös vastaanottaneensa tietoja, joiden mukaan naimattomien naisten matkustamiseen pois Gazasta liittyy rajoituksia.¹⁹⁸

Human Rights Watchin vuotta 2021 käsittelevän raportin mukaan Hamasin hallinto asetti helmikuussa 2021 uusia rajoituksia, jotka antavat miespuoliselle holhoojalle mahdollisuuden anoa naimattomalle naiselle matkustuskieltoa tilanteessa, jossa tämän poistuminen Gazan kaistalta aiheuttaisi "ehdotonta vahinkoa" ("*absolute harm*"). Human Rights Watchin mukaan rajoituksissa käytetyn termin laveus antaa miespuolisille holhoojille mahdollisuuden naisten matkustamisen rajoittamiseen niin tahtoessaan.¹⁹⁹

Lähteet

Abu Amer, Adnan 20.7.2021. *Hamas' Inability to Capitalize on the War in Gaza*. Carnegie Endowment for International Peace. <https://carnegieendowment.org/sada/85001> (käyty 14.2.2022).

Amnesty International 1.2.2022. *Israel's apartheid against Palestinians: Cruel system of domination and crime against humanity*. <https://www.amnesty.org/en/wp-content/uploads/2022/02/MDE1551412022ENGLISH.pdf> (käyty 14.2.2022).

¹⁹² USDoS 2021, s. 10.

¹⁹³ Freedom House 2021 [osiot F4 ja G3].

¹⁹⁴ USDoS 2021, s. 8.

¹⁹⁵ Human Rights Watch 2022, s. 356.

¹⁹⁶ USDoS 2021, s. 38.

¹⁹⁷ USDoS 2021, s. 44.

¹⁹⁸ USDoS 2021, s. 38.

¹⁹⁹ Human Rights Watch 2022, s. 356.

AP (The Associated Press)/ Federman, Josef & Akram, Fares 21.5.2021. *Israel, Hamas agree to cease-fire to end bloody 11-day war.* <https://apnews.com/article/israel-palestinian-cease-fire-hamas-caac81bc36fe9be67ac2f7c27000c74b> (käyty 14.2.2022).

BBC 21.5.2021. *Israel-Gaza: The ceasefire deal between Israel and Hamas.* <https://www.bbc.com/news/57200843> (käyty 14.2.2022).

B'Tselem 2021. *A regime of Jewish supremacy from the Jordan River to the Mediterranean Sea: This is apartheid.*

https://www.btselem.org/sites/default/files/publications/202101_this_is_apartheid_eng.pdf (käyty 14.2.2022).

Deutsche Welle 7.12.2021. *Israel completes 'iron wall' along Gaza border.*

<https://www.dw.com/en/israel-completes-iron-wall-along-gaza-border/a-60050902> (käyty 14.2.2022).

The Euro-Mediterranean Human Rights Monitor 1/2021. *Suffocation and Isolation. 15 Years of Israeli Blockade on Gaza.* <https://euromedmonitor.org/uploads/reports/Gazareporteng.pdf> (käyty 14.2.2022).

Freedom House 2021. *Freedom in the World 2021: Gaza Strip.*

<https://freedomhouse.org/country/gaza-strip/freedom-world/2021> (käyty 14.2.2022).

Gisha 1.9.2021. *Gaza Up Close.* <https://features.gisha.org/gaza-up-close/> (käyty 14.2.2022).

Haaretz/ Bar'el, Zvi 27.11.2021. *Egypt's Monopoly on Rebuilding Gaza Serves Both Israel and Hamas.* <https://www.haaretz.com/israel-news/.premium-egypt-s-monopoly-on-rebuilding-gaza-serves-both-israel-and-hamas-1.10419039> (käyty 14.2.2022).

Human Rights Watch

2022. *World Report 2022. Events of 2021.*

https://www.hrw.org/sites/default/files/media_2022/01/World%20Report%202022%20web%20pdf_0.pdf (käyty 14.2.2022).

27.7.2021. *Gaza: Apparent War Crimes During May Fighting.*

<https://www.hrw.org/news/2021/07/27/gaza-apparent-war-crimes-during-may-fighting> (käyty 14.2.2022).

27.4.2021. *A Threshold Crossed. Israeli Authorities and the Crimes of Apartheid and Persecution.*

https://www.hrw.org/sites/default/files/media_2021/04/israel_palestine0421_web_0.pdf (käyty 14.2.2022).

ICHR (Independent Commission for Human Rights) 2021. *The Status of Human Rights in Palestine. Executive Summary 2020. (Twenty Sixth Annual Report 1 January – 31 December 2020).* https://cdn1.ichr.ps/cached_uploads/view/2021/10/20/executive-summary-of-the-twenty-sixth-annual-report-of-ichr-2020-1634716818.pdf (käyty 14.2.2022).

International Crisis Group/ USMEP (U.S./Middle East Project) 10.8.2021. *Beyond Business as Usual in Israel-Palestine.* Middle East Report N°225.

https://d2071andvip0wj.cloudfront.net/225-israel-palestine_0.pdf (käyty 14.2.2022).

Israeli Ministry of Defense/ COGAT (Coordination of Government Activities in the Territories) 17.12.2020. *Unclassified status of authorizations for entry of Palestinians into Israel, for their passage from Judea and Samaria into the Gaza Strip, and for their departure abroad.*

Saatavilla osoitteessa:

<https://www.gisha.org/UserFiles/File/LegalDocuments/procedures/general/50en.pdf> (käyty 14.2.2022).

Al Jazeera

2.1.2022. *Israel hits Hamas positions in Gaza after rocket attacks.*
<https://www.aljazeera.com/news/2022/1/2/israel-strikes-gaza-after-rocket-attacks-army> (käyty 14.2.2022).

15.5.2021. *'Give us 10 minutes': How Israel bombed a Gaza media tower.*
<https://www.aljazeera.com/news/2021/5/15/give-us-10-minutes-how-israel-bombed-gaza-media-tower> (käyty 14.2.2022).

Maahanmuuttovirasto/ maatietopalvelu 30.3.2022. *Länsirannan tilannekatsaus helmikuussa 2022.*
<https://migri.fi/documents/5202425/5914056/L%C3%A4nsirannan+tilannekatsaus+helmikuussa+2022.pdf> (käyty 31.3.2022).

Middle East Eye/ Popoviciu, Andrei & Masarwa, Lubna 11.12.2021. *Gaza: What the iron wall built by Israel means for besieged Palestinians.* <https://www.middleeasteye.net/news/israel-iron-wall-gaza-palestinians-siege> (käyty 14.2.2022).

Al-Monitor/ Abu Amer, Ahmad 8.10.2021. *Thousands of Gazans flock to get work permits in Israel.* <https://www.al-monitor.com/originals/2021/10/thousands-gazans-flock-get-work-permits-israel> (käyty 14.2.2022).

OCHA (United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs)

[päiväämätön]. *Data on casualties.* <https://www.ochaopt.org/data/casualties> (käyty 14.2.2022).

15.1.2022. *Protection of Civilians Report, 21 December 2021 - 10 January 2022.*
<https://www.ochaopt.org/poc/21-december-2021-10-january-2022> (käyty 14.2.2022).

27.12.2021. *Protection of Civilians Report, 7-20 December 2021.*
<https://www.ochaopt.org/poc/protection-civilians-report-7-20-december-2021> (käyty 14.2.2022).

14.12.2021. *Protection of Civilians Report, 16 November – 6 December 2021.*
<https://www.ochaopt.org/poc/16-november-6-december-2021> (käyty 14.2.2022).

12/2021. *Humanitarian Needs Overview – OPT. (Humanitarian Programme Cycle 2022).*
https://docs.google.com/viewerng/viewer?url=https://www.ochaopt.org/sites/default/files/HNO_2022.pdf (käyty 14.2.2022).

19.11.2021. *Protection of Civilians Report, 2-15 November 2021.*
<https://www.ochaopt.org/poc/2-15-november-2021> (käyty 14.2.2022).

7.11.2021. *Protection of Civilians Report, 19 October - 1 November 2021.*
<https://www.ochaopt.org/poc/19-october-1-november-2021> (käyty 14.2.2022).

3.11.2021. *The Humanitarian Bulletin. Gaza after the May escalation - November 2021 – Overview.* <https://www.ochaopt.org/content/overview-november-2021> (käyty 14.2.2022).

22.10.2021. *Protection of Civilians Report, 5-18 October 2021*
<https://www.ochaopt.org/poc/5-18-october-2021> (käyty 14.2.2022).

14.10.2021. *Response to the escalation in the oPt, Situation Report No. 10 (September 2021).* <https://www.ochaopt.org/content/response-escalation-opt-situation-report-no-10-september-2021> (käyty 14.2.2022).

8.10.2021. *Protection of Civilians Report, 21 September - 4 October 2021.*
<https://www.ochaopt.org/poc/21-september-4-october-2021> (käyty 14.2.2022).

- 24.9.2021. *Protection of Civilians Report, 7-20 September 2021*.
<https://www.ochaopt.org/poc/7-20-september-2021> (käyty 14.2.2022).
- 9.9.2021. *Protection of Civilians Report, 24 August - 6 September 2021*.
<https://www.ochaopt.org/poc/24-august-6-september-2021> (käyty 14.2.2022).
- 3.9.2021. *Response to the escalation in the oPt, Situation Report No. 9 (August 2021)*.
<https://www.ochaopt.org/content/response-escalation-opt-situation-report-no-9-august-2021> (käyty 14.2.2022).
- 27.8.2021. *Protection of Civilians Report, 10 – 23 August 2021*.
<https://www.ochaopt.org/poc/10-23-august-2021> (käyty 14.2.2022).
- 13.8.2021. *Protection of Civilians Report, 27 July – 9 August 2021*.
<https://www.ochaopt.org/poc/27-july-9-august-2021> (käyty 14.2.2022).
- 30.7.2021a. *Response to the escalation in the oPt, Situation Report No. 8 (8-28 July 2021)*. <https://www.ochaopt.org/content/response-escalation-opt-situation-report-no-8-8-28-july-2021> (käyty 14.2.2022).
- 30.7.2021b. *Protection of Civilians Report, 13-26 July 2021*.
<https://www.ochaopt.org/poc/13-26-july-2021> (käyty 14.2.2022).
- 16.7.2021. *Protection of Civilians Report, 29 June – 12 July 2021*.
<https://www.ochaopt.org/poc/29-june-12-july-2021> (käyty 14.2.2022).
- 8.7.2021. *Response to the escalation in the oPt, Situation Report No. 7 (2-7 July 2021)*.
<https://www.ochaopt.org/content/response-escalation-opt-situation-report-no-7-2-7-july-2021> (käyty 3.2.2022).
- 25.6.2021. *Response to the escalation in the oPt, Situation Report No. 5 (18-24 June 2021)*. <https://www.ochaopt.org/content/response-escalation-opt-situation-report-no-5-18-24-june-2021> (käyty 14.2.2022).
- 18.6.2021a. *Response to the escalation in the oPt, Situation Report No. 4 (11-17 June 2021)*. <https://www.ochaopt.org/content/response-escalation-opt-situation-report-no-4-11-17-june-2021> (käyty 14.2.2022).
- 18.6.2021b. *Protection of Civilians Report, 1-14 June 2021*.
<https://www.ochaopt.org/poc/1-14-june-2021> (käyty 14.2.2022).
- 12.6.2021. *Response to the escalation in the oPt, Situation Report No. 3 (4-10 June 2021)*. <https://www.ochaopt.org/content/response-escalation-opt-situation-report-no-3-4-10-june-2021> (käyty 14.2.2022).
- 6.6.2021. *Response to the escalation in the oPt, Situation Report No. 2 (28 May - 3 June 2021)*. <https://www.ochaopt.org/content/response-escalation-opt-situation-report-no-2-28-may-3-june-2021> (käyty 14.2.2022).
- 27.5.2021. *Response to the escalation in the oPt, Situation Report No. 1 (21-27 May 2021)*. <https://www.ochaopt.org/content/response-escalation-opt-situation-report-no-1-21-27-may-2021> (käyty 14.2.2022).

PCBS (Palestinian Central Bureau of Statistics)

[päiväämätön]. *Estimated Population in Palestine Mid-Year by Governorate, 1997-2021*.

<https://www.pcbs.gov.ps/Portals/Rainbow/Documents/-2097%المحافظات%20انجليزى%202017.html>(käyty 14.2.2022).

12/2020. *2020 الفلستينيون في نهاية عام 2020*. <https://www.pcbs.gov.ps/Downloads/book2546.pdf> (käyty 14.2.2022).

PCHR (Palestinian Centre for Human Rights) 2021. *Annual Report 2020. Human Rights in the occupied Palestinian territory (oPt)*. <https://pchrgaza.org/en/annual-report-2020/> (käyty 14.2.2022).

Reuters 15.5.2021. *Israel destroys Gaza tower housing AP and Al Jazeera offices*. <https://www.reuters.com/world/middle-east/gaza-tower-housing-ap-al-jazeera-collapses-after-missile-strike-witness-2021-05-15/> (käyty 14.2.2022).

Reuters/ Al-Mughrabi, Nidal 13.1.2022. *With most Gaza homes wrecked by war still in ruins, smiles for the lucky few*. <https://www.reuters.com/world/with-most-gaza-homes-wrecked-by-war-still-ruins-smiles-lucky-few-2022-01-13/> (käyty 14.2.2022).

Scheindlin, Dahlia 8.12.2021. *New Israeli Government's Scorecard for Peace: Poor*. The Century Foundation. <https://tcf.org/content/commentary/new-israeli-governments-scorecard-peace-poor/> (käyty 14.2.2022).

UNGA 29.9.2021. *Report of the Special Committee to Investigate Israeli Practices Affecting the Human Rights of the Palestinian People and Other Arabs of the Occupied Territories. Note by the Secretary-General [A/76/360]*. <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N21/268/33/pdf/N2126833.pdf> (käyty 14.2.2022).

UNRWA (United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East) [päiväämätön]. *Where We Work – Gaza Strip*. <https://www.unrwa.org/where-we-work/gaza-strip> (käyty 14.2.2022).

USDoS (The United States Department of State) 2021. *West Bank and Gaza 2020 Human Rights Report*. <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2021/03/WEST-BANK-AND-GAZA-2020-HUMAN-RIGHTS-REPORT.pdf> (käyty 14.2.2022).

The Washington Post/ Hendrix, Steve 2.1.2022. *Israel strikes Hamas targets in Gaza following rocket launches*. <https://www.washingtonpost.com/world/2022/01/02/israel-gaza-strikes-hamas/> (käyty 14.2.2022).

World Bank 2021. *Gaza Rapid Damage and Needs Assessment – June 2021*. <https://documents1.worldbank.org/curated/en/178021624889455367/pdf/Gaza-Rapid-Damage-and-Needs-Assessment.pdf> (käyty 14.2.2022).